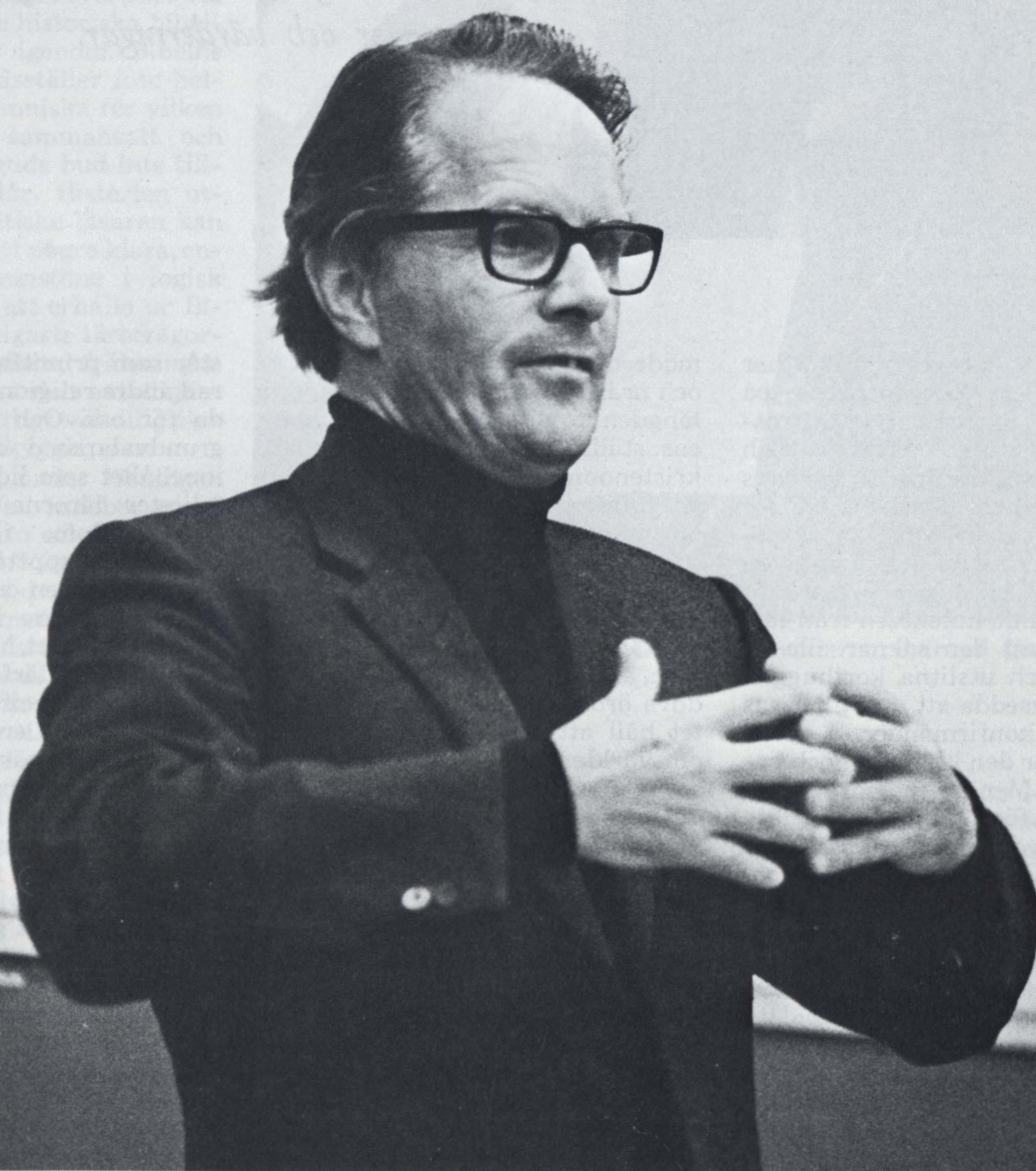

SÖKAREN

NR 2

1977

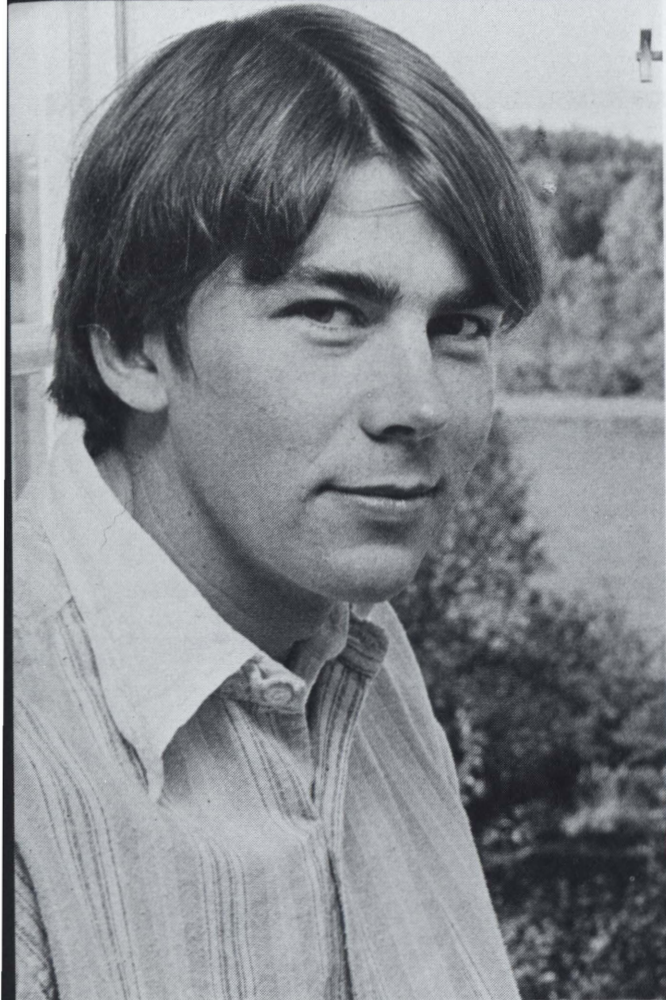
LÖSNUMMERPRIS 6:00 inkl. moms

William G. Roll, en parapsykolog som forskar om psykets överlevnad av döden

Finns liv efter döden? Det är en fråga för teologer kanske, men också, och ännu bättre, ett problem för parapsykologer. Amerikanen William Roll, som be-

sökte Sverige förra året, är expert — men ännu utan definitivt svar. På bilden, som tagits av Rein Vålme, håller han föredrag i Stockholm. Se sidan 4!

Björn Sahlin

SLÄNG KATEKESEN!

Björn Sahlin har upplevt kristendomen inifrån, som en troende. Fortfarande är han öppen för en kristen livsåskådning, men numer mycket kritisk till kyrkans vanliga utsagor och värderingar.

Bild: Hans Bovin

Inför det s k katekesåret 1978 har biskopen Gert Borgenstierna på uppdrag av Svenska kyrkans biskopsmöte gjort en kortfattad och enkel sammanfattning av kyrkans tro. Boken heter *Kyrkans tro för samtidens människor*, har granskats av biskoparna och är utgiven på Verbum. Den skiljer sig markant från den gamla katekesen från 1878 på så sätt att den saknar alla de välkända och utslitna korthuggna fraserna, avsedda att utantill-läras av plågade konfirmander. Å andra sidan saknar den klarheten och entydigheten. Men det är positivt att den istället för att ensidigt inrikta sig på läran försöker ge en bild av *den levande kristna tron* så som man ibland kan möta den bland enkla, fromma kristna. Det är hederligt att inte försöka komma med överslättande omtolkningar i känsliga lärofrågor utan istället låta kristendomen framträda i hela dess absurditet. Kanske tycks kristendomen därigenom mera sympatisk och värd en prövning för många människor.

Själv tillhör jag *inte* dem som tror att kristendomens dödläge idag är en kommunikationsfråga. Jag tror inte att man genom att anpassa bibel, psalmbok och kyrkohandbok till modernt språkbruk, genom att

modernisera kyrkans organisation och prästutbildning m fl reformer i längden kan förbättra kristendomens ställning. Istället tror jag att kristendomens kris huvudsakligen är en fråga om trosinnehållet. Även om man alltså stiger ner från predikstolen, i dialogform eller med hjälp av tilltalande pedagogiska hjälpmedel och med ord som folk förstår, framställer den kristna tron, även då kommer man att möta döva öron. Då gäller det från kristet håll att inte genast börja tala om världens självgodhet och oförstånd utan istället fråga sig: Vad är det som är oacceptabelt och absurt i den kristna tron och vad skall vi ta oss till med det? För människor som dagligen lever med en tro, utövar den aktivt, läser och lär in, kanske rentav har sin utkomst av den, finns det en tendens att glömma eller negligera de problematiska punkterna, de vita fälten och stötestenarna. Och i en religion som är så starkt präglad av sin ursprungstid och miljö och dessutom så förnufts- och utvecklingsfientlig som kristendomen, växer problemen i samma mån som det fria tänkandet och kunnandet ökar. Min mening är, att kristendomen för många sökande människor i sin konventionella utformning fram-

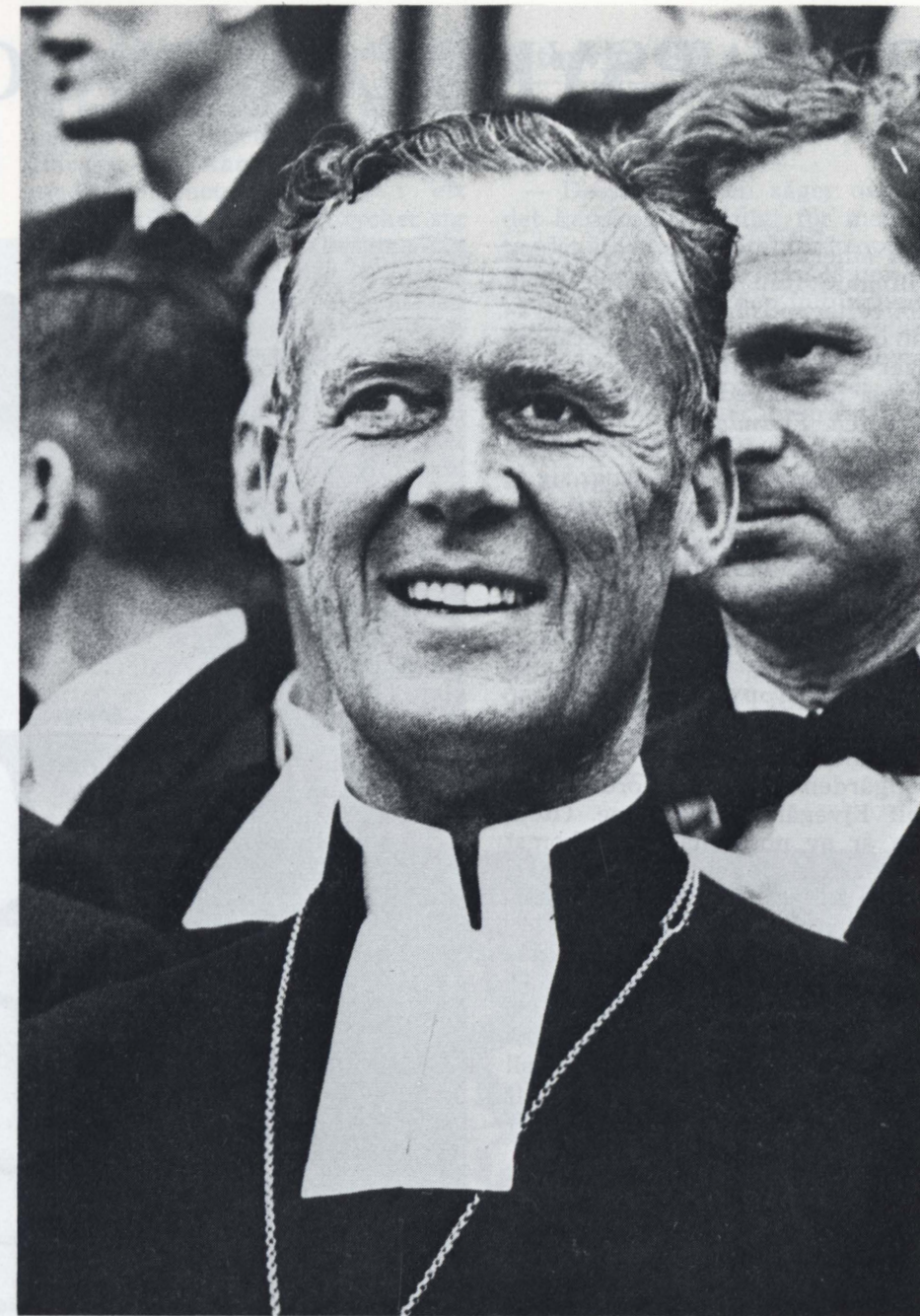
står som primitiv jämförd med en rad andra religioner som nu är kända för oss. Och då är det själva grundvalarna i det kristna trosinnehållet som lider av sådana fataliteter: lärorna om treenigheten, Jesu gudom, försoningen, den kroppsliga uppståndelsen, skapelsen, nattvarden osv. För många av Sökarens läsare är dessa kritiska punkter vid det här laget väl kända. Jag skall därför inrikta mig på fataliteter, specifika för Borgenstiernas bok. Den är nämligen på varje sida och nästan varje rad full av logiska inkonsekvenser, orimliga påståenden, förutfattade meningar och plattityder.

Så presenteras tex redan inledningsvis ett helt nytt men tyvärr alldeles omöjligt gudsbevis: "Kristendomen räknar med Gud. Vi kan inte anständigtvis utdöma alla de miljarder människor som trott detta och högfärdigt påstå att de varit enfaldiga eller galna." Påståendet är absurt! Guds existens blir inte troligare därför att ett antal människor trott därpå. En gång trodde en majoritet, ja alla, att jorden var platt, kvinnan skapad av mannens revben och andra tokigheter. Och även om Guds existens är trolig, återstår då att bevisa att Gud = den kristna guden.

En annan absurditet, som jag måste stanna inför, är: "Kristendomen påstår att Gud är skapare, därför att Bibeln lär så." Här berörs nämligen den grundfråga på vilken kristendomen står och faller: Bibelns auktoritet. Vad är det som skänker Bibeln dess absoluta, orakelmässiga auktoritet? Svaret blir i regel: "Vi tror att Bibeln är Guds ord. En bok som kommit till under Andens ledning." Det vet man därför att Bibeln själv säger det. Men detta är vad filosoferna förkastar som cirkelbevis, då det som skall bevisas inte kan förutsättas vara sant.

Med frågan om Bibelns auktoritet sammanhänger frågorna om Bibelns klarhet och entydighet: "Men om du frågar hur du skall tro, leva rätt och dö salig ger Bibeln ett klart och underbart svar." Men Bibeln ger inget klart svar, det vet vi idag, sedan den historiska bibelsynen helt slagit igenom. Bibelns etiska råd tillfredsställer inte heller en modern människa för vilken tillvaron är så sammansatt och nyansrik att tio guds bud inte tillnärmelsevis förslår. Historien utvisar och den kritiske läsaren kan själv konstatera att några klara, entydiga svar (åtminstone i logisk mening) inte går att erhålla ur Bibeln ens i de viktigaste lärofrågorna, tex Jesu gudom, frälsningen m m. För att finna den entydigheten krävs en ytterligt välvillig läsning och många skygglappar.

Man frågar sig under läsningen gång på gång: Vad innebär tron? "Kristendom är tro och övertygelse, inte vetenskap." Ordet "övertygelse" antyder att det är fråga om något man inte med säkerhet vet men ändå håller fast vid. Speciellt används ordet inom områden där vetandet ännu inte nått så långt, tex inom etiken och viss religion. Tyvärr har historien gång på gång utvisat hur farligt det är att låta övertygelse ersätta vetande. Det är bättre att lämna en fråga öppen än att acceptera ett obevisat påstående. Vetandet har nämligen en tendens att vidga sina gränser och skapa situationer som kan bli ytterst pinsamma för trosfanatiker. Och då faller ofta *hela* tron för många människor. Tyvärr möter man hos alltför få kristna insikten om trons hypotetiska karaktär! En mer fruktsam väg har buddhismen och en rad andra mystiskt inriktade religioner slagit in på genom att man där betonar den objektiva provbarheten och det empiriska momentet. Där existerar heller inte problematiken tro — vetande. Därför blir det faktiskt löjväckande

Glad i sin besynnerliga tro, Gert Borgenstierna; här på biskopsmötet 1976. (Bild: Rein Vålme)

när Borgenstierna avfärdar andra religioner med orden: "Kristendomen är inte vishetsläror och sagor som hänger i luften." Kristendomen har nämligen en betydligt luftigare karaktär än de flesta av österns vishetsläror.

Borgenstiernas människosyn är starkt negativ. "Tänk att Gud finns, tänk att han älskar dig, *trots den du är*." Eftersom människan är så usel, vältrande sig i synd och skam, blir naturligtvis världen i sin helhet av samma karaktär: "Skall jag låta mig uppfyllas av denna världens ande med allt vad den gör med mig av lögn, hat, orenhet och kärlekslöshet eller skall jag låta mig uppfyllas av Jesu Ande..." Det är verkligen antingen-eller. Biskopen

vill inte låtsas om att det finns alternativ till kristendomen av både världslig och andlig art. Världen och dess strävanden är för honom helt onda och missriktade: "Är det inte Gud (den kristna?) blir det någon annan. Vart det leder får själsörjare och läkare dagligen erfara." Gud eller djävulen! Men strider inte den synen mot den kristna skapelse läran och även mot Luthers syn på det världsliga regementet? Det går tyvärr inte att bortse ifrån att det i världen idag finns strävanden *utan kristna förtecken* som både är högtstående och resultatgivande i kampen mot det onda. Det är inte alls självskrivet att man utan Gud måste ta till surro-

Forts. på sidan 7

PARAPSYKOLOGIN OCH DÖDEN

Den amerikanska parapsykologen William G. Roll har specialiserat sig på överlevnadsproblemet, dvs. frågan om det mänskliga medvetandet lever vidare efter kroppens död. Han är projektledare vid *Psychical Research Foundation* i Durham, North Carolina, USA, och en av de få vetenskapsmän som ägnar sig åt parapsykologisk forskning på heltid.

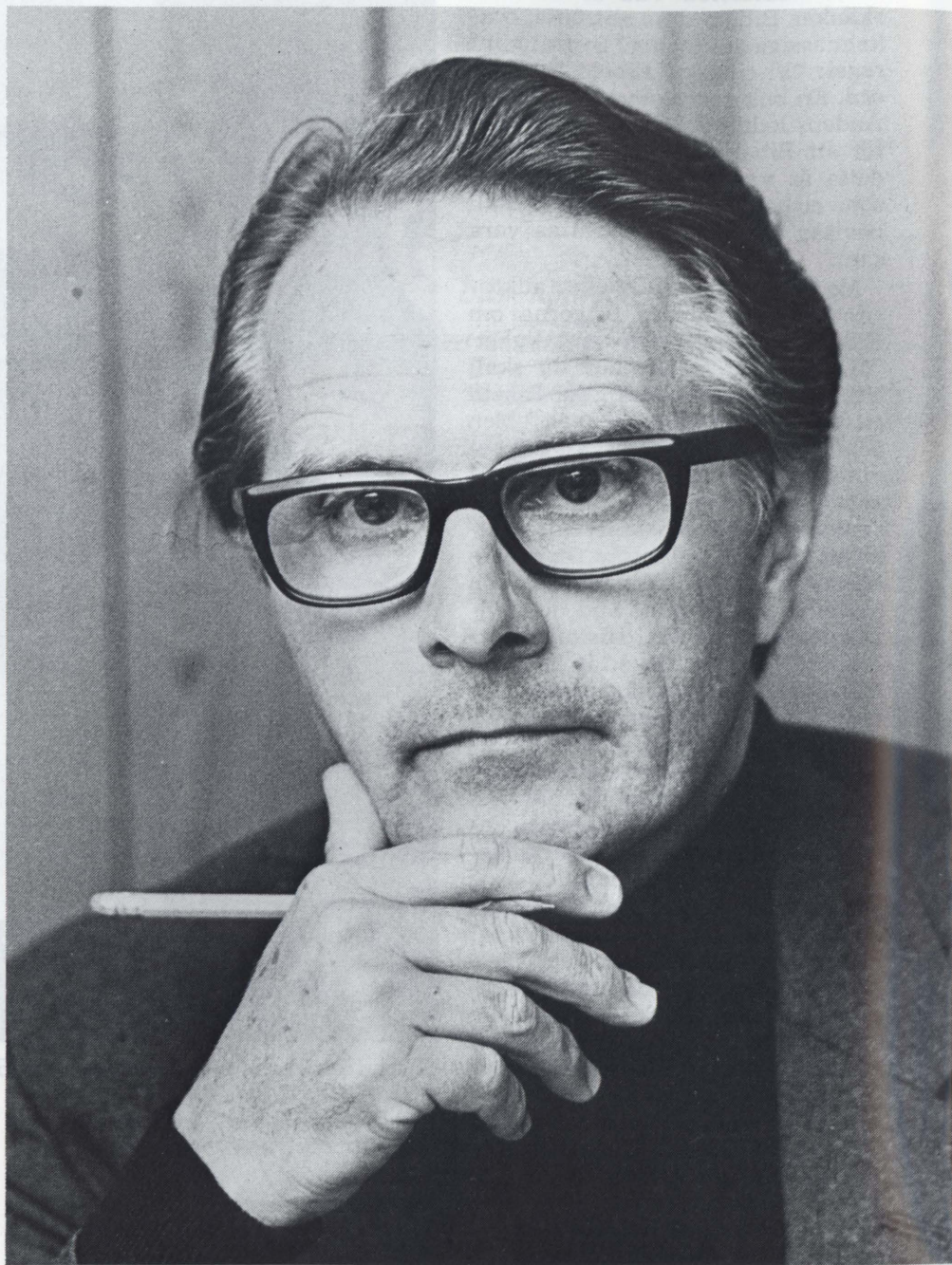
Efter den parapsykologiska kongressen i Utrecht, Holland, i augusti förra året besökte Roll Sverige och höll föredrag i Stockholm hos Sällskapet för Parapsykologisk Forskning (SPF) och hos Föreningen för Psykobiophysik. Jag hade ett sammanträffande med honom i trädgården hos SPF:s ordförande Rolf Ejvegård i Huddinge. (Roll, som är av norsk-dansk härkomst och har en dotter gift i Sverige, talar ett skandinaviskt bland-språk.)

Jag frågade först om det finns något som pekar på att det individuella medvetandet överlever döden, och vad som i så fall starkast stöder överlevnadstanken. Bill Roll svarade att han inte var säker på att det finns något sådant som en självständig psykisk enhet.

— Vi tycker, i vårt vanliga medvetandetillstånd, att vi är från alla andra avgränsade personligheter: du är du, och jag är jag, och vi är inte samma. Men parapsykologins upptäckter (ESP etc) tyder på att vi är mer förbundna med varandra än vi tidigare trott. Det mänskliga medvetandet synes inte vara en avgränsad enhet, utan mera en del av ett psykiskt fält, som förbinder oss alla med varandra. Vid det vanliga vakenmedvetandet finns detta psykiska fält i det undermedvetna. Det kan hända att vi alla har del i varandras undermedvetande. — Om det alltså visar sig att vi under livet inte är helt skilda individer, utan hänger ihop psykiskt med varandra, hur blir det då efter döden — om det finns ett liv efter döden — på vilket sätt hänger vi då ihop? Finns det då kvar några avgränsade individuella medvetanden?

GER MEDIER BEVIS?

— En av frågorna inom överlevnadsforskningen är om meddelanden genom "medier" ger bevis för fortlevnad efter döden. Jag går kanske till ett medium för att få

Fundersam inför dödens gåta, W. G. Roll, fotograferad av Rein Vålme.

kontakt med min döde farfar. Då ger mediet en del upplysningar som stämmer med hans liv. Mediet tycks förfoga över en samling minnen, som verkar att vara farfars minnen. Men man måste fråga sig: vad är här mediet, och vad är (ev.) farfar? Det är inte så lätt att skilja mediets medvetande från "farfars", därför att de ofta går in i varandra. Jag kan inte veta om någon farfar överhuvud taget är närvarande. Kanske har mediet bara tillgång till en minnesbunt, som en gång hörde till

farfar.

— Det finns också ett annat problem: mediet kan använda ett psykometriskt föremål, dvs. något som har tillhört farfar och som på något sätt framkallar hans minnen. Vi vet att föremål kan "bära" på "minnen". På samma sätt som idéer är förbundna med varandra i medvetandet eller hjärnan genom vad vi kallar associationslagarna, tycks också fysiska föremål kunna vara förbundna med varandra — vilket gör att ett föremål liksom är knutet

till minnen av andra föremål eller av händelser. Det här bordet, som vi sitter vid, kanske behåller "minnen" av vad som sker här och nu. Om ett medium efter någon tid kommer hit, kanske det kan förnimma något av det här samtalet, liksom av mycket annat som ägt rum vid det här bordet. Mediet kan kanske återge en del av vad jag säger, men betyder det att jag då skulle vara närvarande? Självfallet inte.

— Det syns som om händelser i det förflutna inte försvinner utan förblir förknippade med de föremål, där de ägt rum. Att medier liksom kan "avläsa" föremålen deras historia kallas psykometri. Och det är tänkbart att det finns en psykometrisk förklaring till sådana meddelanden genom medier som när "farfar" ger sig till känna och berättar om sitt liv. — Även om ett medium kan gestalta en avliden genom personifikation och återge delar av dennes minnen, vet man inte om upplevelseförmågan fortsätter efter kroppens död, eller om det eventuellt bara rör sig om livlösa minnesfragment av händelser som mediet uppsnappar.

— Det finns också många paradoxer i de mediumistiska kommunikationerna. Det händer t ex att det kommer meddelanden från en "avliden", som vid kontroll visar sig fortfarande vara i livet, och att det kommer korrekta meddelanden från en "bortgången", fastän dessa hänför sig till fel person!

— Hur kan vi då bedriva överlevnadsforskning?

— Vi vet att om det mänskliga medvetandet fortsätter efter döden, så existerar detta medvetande också före döden. Man kan då ställa frågan: kan vi, medan vi lever i den jordiska kroppen, ha upplevelser av att vara skilda från kroppen, att kunna gå utanför den? Ja, man kan skilja mellan två slags erfarenheter av att befinna sig utanför kroppen. Den ena är sk utantförkroppslig upplevelse, "astral projektion", och den andra är upplevelse av medvetandets vidgning, t ex under meditation eller vid bruk av droger, då jaget inte finns på ett ställe utan liksom är utspritt över omgivningen. Men i båda dessa fall tycks medvetandet vara något utanför eller "större" än det kroppsliga medvetandet. Studium av dessa medvetandetillstånd kan ha en avgörande betydelse för vår uppfattning av vad som kanske fortlever efter döden.

— Vid vårt forskningscenter i Durham har vi gjort experiment för

att undersöka utomkroppsliga fenomen, bl a sådana som är knutna till meditation. Vår bästa försöksperson är en student som heter Blue Harary. Han kan genom ett slags meditationsmetod komma i ett mentalt tillstånd då han tycker sig med sitt medvetande befinna sig utanför kroppen. Vi har fått indikationer på att Blue verkligen ibland är utanför sin kropp. I en experimentserie försökte han bl a att med sitt medvetande förflytta sig till ett laboratorium ungefär en kilometer därifrån. I laboratoriet fanns en kattunge, som tillhörde honom, i en särskild observationskammare, där vi kunde mäta dess aktivitet, såväl rörelser som ljud. Den experimentator som iakttog katten, visste inte när Blue försökte gå utanför kroppen och besöka djuret. Vanligen jamade och rörde sig katten en hel del. Men man kunde se att den blev lugn vid de tillfällen då Blue ansåg sig mentalt ha varit i dess närhet!

Intervju: SM

— Dessa fenomen säger oss att det kanske är möjligt för medvetandet att existera utanför kroppen, t o m när denna inte finns längre. — Och kanske är då den individuella personligheten ännu mer sammanblandad med andra personligheter än under det jordiska livet, när kroppen ändå utgör en gräns mellan personligheterna.

— Detta, som du säger, att de individuella psykena hänger samman på den undermedvetna nivån, är det "det kollektiva undermedvetna", som C.G. Jung talar om?

— Ja, det är nog samma tänkesätt. Men det som intresserar oss mest är om detta kollektiva undermedvetande, eller psi-fält, kan upplevas och om detta fält-medvetande fortsätter efter döden.

Forskaren Gerald Solvin vid *Psychical Research Foundation* i Durham fäster EEG-elektroder på försökspersonen Blue Harary före ett utanför-kroppen-experiment.

— Vi hänger ihop på botten av vårt väsen liksom trädens rötter kan hänga samman under marken!

— Ja, precis! Och denna "botten" kan komma upp i dagsmedvetandet. Det undermedvetna innehåller inte bara omedvetna, bortglömda minnen och inte blott känslor som vi undanträngt, utan undermedvetandet innehåller *resten av världen!* Mitt undermedvetande innehåller t ex vad som försiggår i huset där borta.

— Hur kan man nu få upp undermedvetandets innehåll till ytan, i dagsmedvetandet, där det upplevs?

— Det finns metoder att avtappa och att uppleva undermedvetandet. Psykoanalys, hypnos, drömmar, dagdrömmar, psykograf, automatisk skrift och ESP-gissningstest är metoder att *avtappa* undermedvetandet. Meditation är en metod att *uppleva* det undermedvetna.

— När man talar om detta psykiska fält, där vi alla skulle vara förknäpade på botten av vårt väsen, kommer man då inte att tänka på religionens idé om den allestädes närvarande Gud?

— Jo, men medan religionens påstående om Gud som allestädes närvarande är auktoritärt, så är idén om det psykiska fältet en vetenskaplig hypotes, som man kan arbeta empiriskt med.

ÅTERFÖDELSE?

— Vad anser du om professor Stevensons undersökningar av fall av reinkarnationstyp?

— Jag tycker att de hör till det mest intressanta inom överlevnadsforskningen. Självfallet synes det vara fråga om ett fortsatt liv, en återfödelse, när man påträffar sådana minnen av tidigare liv. Men man måste spörja: rör det sig verkligen om ett bestående, individuellt medvetande? Det finns en del problem här, en del intressanta omständigheter och paradoxer. Om en person, som är född i staden X och dör i staden Y, "återföds" i en ny människa, så är det mycket sannolikt att den nya personligheten blir född i den geografiska närheten av Y. Om man ser på Stevensons fall, finner man att det mycket ofta är ett sådant geografiskt samband mellan de två personligheterna. Detta påminner genast om psykometrin, där "minnesbilder", som fästs vid föremål, kan uppfattas av ett medium. Man får tänka sig att

minnen av en personlighet som levtt och dött på en plats, finns fästade vid föremål eller natur i den trakten, och kanske kan de sedan snapas upp av någon nyligen född människa, som uppfattar dessa minnesfragment som erinringar av ett eget, föregående liv.

— Men de "återfödda" minns sig ha varit en bestämd person, inte flera. Detta trycker Stevenson på och menar att det talar mot ESP — ty varför skulle en individ välja ut ESP-informationer som rör en enda person och inget annat?

— I något fall finns det ett slags blandning, där en del av minnena kommer från en person och en annan del från en annan person. — I vilket fall som helst tror jag vi måste skilja mellan eventuell fortlevnad av hela personligheten och eventuell överlevnad av vissa personlighetsdrag. Om vi finner att vissa delar av personligheten, en minnes-bunt, återkommer hos en ny individ i fall av reinkarnationstyp, så är det därmed inte säkert att det är fråga om hela personlighetens överlevnad.

— Vi tror att ett jag är nödvändigt för mentala upplevelser. Men det tycks inte vara så. Det kan finnas mentala upplevelser utan identifikation med ett speciellt jag. Så vi måste göra skillnad mellan en fullständig personlighets minnen, som t ex Bill Rolls eller Sven Magnussons, och en samling minnesfragment. Och den fullständiga personligheten uppstår genom att dess mentala liv skils från omvärlden genom kroppens gränser.

FORSKAREN PÅVERKAR FÖRSÖKEN

— Man skall komma ihåg att parapsykologin är en vetenskap som ännu inte har funnit sin metodik. Vi har lånat metoder från andra vetenskaper, speciellt beteendevetenskaperna. Men något som blir mer och mer tydligt vid parapsykologiska undersökningar är att forskaren själv har ett inflytande på de experiment han gör. På det sättet är parapsykologin mer lik fysiken, speciellt kvantfysiken, än beteendevetenskaperna.

— Jag tror att vi parapsykologer måste arbeta mera med att få fram adekvata metoder och göra klart för oss att vårt mest betydelsefulla instrument är vi själva. Vi är inte bara experimentatorer utan även försökspersoner, och vi kan själva påverka resultaten av försöken.

— Jag har hört att vissa parapsykologer aldrig får några positiva

resultat. Hänger detta samman med en påverkan på det paranormala skeendet från det undermedvetna planet?

— Parapsykologer har nu börjat studera vilket inflytande som experimentledaren har på försöken. Mycket tyder på att envar som deltar i ett parapsykologiskt experiment påverkar resultaten. Detta är en bekräftelse, ur ett nytt perspektiv, på idén om ett psi-fält.

— Vilka planer har du för framtiden?

— Våra studier av medvetandet vid Psychical Research Foundation tyder på att medvetandet kan sträcka sig utanför den fysiska organismen. Vårt nästa forskningssteg blir att undersöka tiden då medvetandet avskils från kroppen, dvs döendet och döden. Det finns en mängd litteratur, mest av anekdotisk karaktär, som antyder att döendet är vad parapsykologer kallar "a psi conducive state", dvs ett psi-främjande tillstånd, då utomsinnliga upplevelser kan äga rum. Det finns åtskilliga redogörelser för utanförkroppsliga och andra erfarenheter med ESP-upplevelser, t ex att den döende i en vision ser en person som avlidit tidigare, fastän han inte vet om att denne gått bort. Sådana syner är ibland förknippade med tillstånd av vidgat medvetande och upplymdhet.

— Vi planerar att studera döende människor för att se vilka förändringar som äger rum vid döden. Och det är vår önskan att detta skall bli till gagn för de döende själva, inte bara för forskningsprojektet. Utöver att iakttä psykiska och psykologiska upplevelser vill vi ge de döende informationer om upplevelser som andra människor haft i dödens närhet, och vi vill lära ut tekniker, t ex meditationsmetoder, som kan förhöja sådana upplevelser. Eftersom vi har ett parapsykologiskt sätt att närma oss problemen, kommer vi främst att intressera oss för upplevelser av utomsinnlig varseblivning, ESP, som kan verifieras. Detta minskar risken att upplevelsorna kan vara illusioner som suggererats fram eller har sin grund i önsketänkande. — Det planerade arbetssättet tror jag skall hjälpa oss att föra över överlevnadsfrågan från ett huvudsakligen intellektuellt plan, där den behandlas av några parapsykologer, till ett plan där det rör sig om verklig omsorg om de döende själva.

Per Ragnar: Reflexioner

Detta är fyra kända människors nyårsönskningar.

Jimmy Carter, USA:s president: Jag har en dröm — att hela världens befolkning skall börja odla jordnötter! Detta är något oerhört fint. Det ger kontakt

med moder jord och därmed en ekologisk insikt. Under min kloka mammas ledning skulle alla varsamt odla fram de mänskliga egenskaper som behövs för att samarbetet skall bli så fint som det krävs för att få goda skördar. Och tänk efter, finns det nåt finare än att i goda vänners lag äta jordnötter framför en värmande brasa?

Muhammed Ali, världsmästare i boxning: Jag VET vad jag ska göra 1977! Med hjälp av mina muslimska bröder ska jag samla in all världens överbefälhavare och generaler och amiraler. På tundran nästan i Sibirien bygger vi en jättestor boxningsring. Innanför repen samlar vi så alla de höga militärerna. Detta blir min utmaning: Den som inte omgående lovar att bidra till avrustning och fred måste gå en match mot mej! Valet gäller alltså, en propp av Muhammed Ali, tidernas störste boxare, eller löften om världsfred från och med 1977! Sökarens läsare inbjudes till detta evenemang — om var och en av er tretusen trogna läsare lovar att skaffa tidningen

ytterligare en prenumerant!

Ingmar Bergman: 1976 var för mej ett händelserikt år, som ni alla vet. 1977 blir ett ännu mer fantastiskt år. Det blir det år jag lämnar Strauss' Tyskland, då jag värpte mitt sista, mörka filmägg, "Ormens ägg". Det blir det år jag åter flyttar till tystnadens och stillhetens Fårö och för framtiden lovar er, att enbart göra filmer utifrån detta den store atomfysikern Albert Einsteins motto:

"Jag böjer mej i ödmjuk vördnad för den Skapande Intelligens jag förnimmar bakom alla livsyttningar." Inga fler filmer alltså om de dunkla själsdjupen eller mänsklighetens mörkaste vrår, det är mitt nyårslofte!

Och slutligen drottning Silvia: KVINNOR: 1977 SKALL BLI DET ÅR DÅ DET MJUKA, DET KLOKA, DET MÄNSKLIGA INOM OSS DEFINITIVT BESEGRAR ALLA TILLVARONS MÖRKERMÄN!

(Ännu har ingen av ovanstående yttrat de citerade meningarna, intygar denne spökskrivande kolumnist.)

ANANDAMURTI DÖMD

I november förra året dömdes Shri Shri Anandamurti, ledare och grundare av den indiska andliga och sociala rörelsen Ananda Marga (se Sökaren 9, 1975, och 10, 1976!) jämte fyra andra medlemmar till livstids fängelse för mord på sex avhoppare från rörelsen. Domaren förklarade, enligt ett UPI-telegram, att anklagelserna mot de fem "bevisats utom allt tvivel". Enligt åklagaren hade Anandamurti (P.R. Sarkar) planerat mordet, vilka utförts av hans medhjälpare.

Det finns olika uppfattningar om rörelsens art och om det berättigade i domen. Detta har bl a framkommit i artiklar i Dagens Nyheter 27 november, 5 och 21 december förra året.

Sökarens red. har erhållit och tagit del av material från Ananda Margas svenska gren, vilket talar om smutskastning och förföljelse från den indiska regeringens sida. Men det är mycket svårt, eller omöjligt, att utan mer ingående studium göra en rimlig bedömning av rörelsens art och det berättigade i domen mot ledaren. Med dessa upplysningar måste vi, åtminstone för närvarande, nöja oss.

Släng katekesen!

Forts

gat (Borgenstierna: "psykpillen"). Människor har oftast en inneboende insikt om gott och rätt och även kraft att förverkliga dessa ideal. Gudstron är inget absolut orakelmedel som botar mot allt ont. Personligen har jag mött kristna där just fixeringen vid tron och speciellt Jesusgestalten hindrat dem från att få rätsida på sitt liv, sina familjeförhållanden och från att fungera socialt. Och en återanpassning till ett normalt och socialt liv tycks svårare än nödvändigt just genom denna fixering. Man bör istället fråga sig om det alltid är lämpligt att "de misslyckade, de förtrampade, de som inte kommer till rätta med sig själva" tar sin tillflykt till just kristendomen. Vore det inte i många fall bättre för dem att få samhällelig vård i form av läkarhjälp, psykiatrisk vård och socialhjälp.

Exemplen på tokigheter i boken skulle kunna mångfaldigas. Dessa — ställda mot anspråksfullheten och egenrättfärdigheten — gör boken till en skrämmande läsning och skapar åtminstone hos mig stor beklämning. Avslutningsvis lockar oss författaren med alla trons fröj-

der: "Gudsglädje, bibelglädje, kyrkglädje, dopglädje, nattvardsglädje, böneglädje" osv. Många av oss som prövat kristendomen har oftast saknat den glädjen eller genomsådat den som falsk. En gång mötte jag verkligen glädje — det var i den karismatiska väckelsen — men det var trosfanatikernas glädje. Därför gläder det mig när Borgenstierna avslutningsvis skriver: "Oron har följt mig i alla mina dagar som en mörk skugga. Respekten för frågetecknet har jag inte kunnat lösgöra mig från." Den oron skall vi vara glada för. Däri ligger nämligen möjligheten till både dialog och utveckling.

Visst finns det former och tolkningar av kristendomen som är både troliga, sympatiska och acceptabla. Det är dem vi skall ta fasta på. Resten måste vi låta själv dö. Borgenstiernas bok hör till den senare kategorin.

**Har Du förnyat
prenumerationen
för 1977?**

**Om inte, gör det!
Annars slutar tidningen
komma.**

Bertil Persson är bl a präst, religionslärare och läroboksförfattare, redaktör för tidskriften Religion och Kultur och redaktionssekreterare för religionslärtidskriften Religion & livsfrågor, och han är tillsammans med Bo R. Ståhl författare till boken Kulter, sekter, samfund. (Bild: Rein Vålme.)

TRO PÅ VILLOVÄGAR

Intervju med Bertil Persson

Oliktroende klandrar och förkastar inte sällan varandras trossystem. Det polemiserar, ofta mycket skarpt, i tal och skrift. I flera böcker, som utkommit på sistone, utreder författaren skillnader mellan "sann" tro och "villolära". Samfundsforskaren Bertil Persson har synpunkter på denna form av religionskritik. Frågorna har ställts av hans vän Rolf Hellström.

RH: Av de flesta böckerna att döma lär det vara idel villoläror och falska profeter som på senare tid kommit in i landet. Är det så?

BP: Som religionsforskare har jag under årens lopp alltmer fått belägg för min tanke att de som är snabbast med omdömet "villolära" eller "falsk profet" själva är mest meriterade för ett sådant vitsord. Bland allt annat ohederligt som gör

mig heligt arg är när de som framhäver sig vara kristna människor inte alls är så noga med sanning och rätt så snart det gäller människor som har en från dem själva avvikande tro. Då är det inte självklart att hävda ärlighet och sanning som ädla kristna dygder, och då är det inte populärt att se något positivt hos sin medmänniska. Jag kan inte finna att lansering av vingklippta sanningar är förenligt med

kristligt medarbetarskap. Då tror jag man är mera efter Kristi sinne om man tiger still. Man får väl förmoda att budordet "Du ska inte bära falskt vittnesbörd mot din nästa" gäller också i detta sammanhang. Jag anser tiden vara inne för svartlistning av den typ av böcker som med kristet förtecken ger en förljugen bild av våra "sekterska" religionsformer, tex Jehovas vittnen, mormonerna, Kristen Vetenskap, invandrartro och episcopi-vagantes-kyrkor. Dessa böcker har gjort tillräcklig skada genom sin fördomsskapande, fanatiska och splittrande karaktär. Författarna till dessa bedrägliga "trosdokument" betecknas ofta av sina sympatisörer som "experter". Efter närstudium av "villoläran" ifråga har jag funnit att beteckningen "expert" här i sak innebär att de känner till alla de grumliga källor som skapats av belackare som i sitt hat tagit till vilka vapen som helst för att bekämpa den. Att lögnen varit ett vapen har "experterna" inte gjort sig besvär med att försöka avslöja. Inte alltför sällan har de i stället "bättrat på" lögnkvaliteten. En annan sak som ter sig fruktansvärd för mig är den självutnämning till "bättre" eller "god" kristen som dessa "experter" mer eller mindre diskret torgför. Man säger tex: "Så här säger mormonerna, men den kristna tron säger..." Vad står "kristen tro" för i detta sammanhang? Jo, bakom detta anspråksfulla uttryck står i verkligheten "expertens" privata tro eller hans samfunds tro. Någon referensram som orienterar sig mot hela den "traditionella" kristna tron existerar inte.

En annan vidrig tendens är att så snart man ser ett nytt samfundsnamn dyka upp, vilket blir allt vanligare i samband med invandring, är man genast framme och utmönstrar det som "villolära". I tidningsspalterna uttrycker man sedan sina känslor och tankar och

skapar en falsk opinionsbildning. Åtskilliga assyrier vet vad det innebär att medlemmar av Bibelkommissionen yttrat sig oövertänkt om den orientaliska bibeltraditionen. Flera är de präster och lärare som sett på dem som "villolärare". Och när ska man sluta upp med att kalla muslimer, buddhister och hinduer "falska profeter" och "villolärare"? Det är ett faktum att ingen av dessa religioners bekännare skulle vilja ta så dömande ord i sin mun om de kristna som en del kristna gör om dem. Tala sedan om kristen etik som den enda som kan laka en trasig värld... Dvs. i sig själv, sådan Jesus framställde den, kanske den kan det, men inte så som hans skenheliga lärjungar lever ut den.

RH: Menar du att det inte finns några villolärare?

BP: Jo, det finns det. Men jag vill peka på 1. "expertens" ohederliga handlingssätt, 2. det orättfärdiga i att undandra sig en positiv och saklig dialog och bara med en översittarattityd underkänna, svartmåla och diskriminera, 3. det akuta behovet av en reformation bland de kristna som innebär en genomslagenhet mot evangeliernas Jesus. Från kristen synpunkt vill jag hävda att villolärare är var och en av oss i det ögonblick vi oövertänkt, kategoriskt och kärlekslöst fördömer en medmänniska, då vi prutar av på sanningskravet i egoistiskt och självförhärligande syfte och då vi låter sådant som inte har förankring hos Jesus få styra våra handlingar och tankar. Vilket kristet samfund är så Jesus-genomträngt att det är befriat från omdömet "villolärare"? Vi ser så lätt avvikelserna hos Kristen Vetenskap, invandrarkyrkorna osv, men vi ser inte hur indoktrinerade vi själva är av lärosystem, traditioner och livsmönster vars motivering hos Jesus vi svårligen kan finna.

RH: Vilka böcker skulle du vilja svartlista?

BP: Allra först en rad titlar som blivit något av standardverk. Dem jag först tänker på är signerade "experterna" Efraim Briem, Axel Gustafsson, David Hedegård, Wilhelm Bergling, Erik Beijer, Thoralf Gilbrant och Folke Thorell. Jag är glad över att jag genom mitt engagemang i Föreningen Lärare i Religionskunskap kunnat påverka att deras böcker tas bort från skolorna och som referenslitteratur i religionsläroböckerna. Som väl är har dessa författare knappast kvalificerat sig till universitetsunder-

visningen, men där har i stället andra namn gjort sig gällande. Jag tänker tex på den nyligen avlidne norske professorn Einar Molland, som genom sin "Konfessionskunnskap" spritt många osanningar. Jag hoppas innerligt att den reviderade och betydligt utökade upplaga som nyligen utkommit med titeln "Kristenhetens kirker og trossamfunn" har beaktat mina och andras krav att författaren samarbetar med de trosgrupper han presenterar. Emanuel Linderholms, Gunnar Westins och Åke V Ströms insatser på konfessionskunskapens område är däremot betydligt mera tillförlitliga. Av deras författarskap att döma är de drivna av det viktigaste i det här sammanhanget: ambitionen att ge en saklig, dokumentär framställning. Den som jag anser bäst har "tagit hand om" de olika trosgrupperna i vårt land är Berndt Gustafsson, vars urkundstrogna redogörelser och fördomsfria och analytiska hållning manar till efterföljd.

Bland mindre god litteratur kan det vara värt att uppmärksamma en skriftserie som nyligen utgetts på Gummessons förlag. Författare är Ingmar Gustafsson och hans skrifter bär titlarna "Tro på villovägar" (om Jehovas vittnen, TM, Scientology-kyrkan) och "Guds fruar, Guds barn och andra" (om Mormonkyrkan, Bahá'i, Guds barn). I likhet med sina kolleger i skenbar expertposition presenterar han en förvirrande blandning av korrekta fakta, halvsanna återgivningar, till hälften återgivna citat som blir missvisande, undanhållande av viktiga och vitala punkter av framställda förhållanden samt rena felaktigheter.

RH: Du nämnde tidigare begreppet episcopi-vagantes-kyrkor. Vad är det?

BP: Episcopi vagantes, egentligen "vandrande biskopar", är en beteckning som användes redan under medeltiden för schismatiska biskopar. Termen har under senaste århundradet fått karaktären av glåpord på sådana kyrkor som brutit sig ur eller av praktiska omständigheter lösgjort sig från en moderkyrka som gör anspråk på apostolisk succession. Benämningen används dock mycket godtyckligt i kyrkodbatten, oftast till följd av diffusa kunskaper och förutfattade meningar. Det skulle nog inte falla någon in att kalla Evangeliska Brödräfsamlingen ("herrnhutarna") eller Gammalkatolska kyrkan episcopi-vagantes-kyrka även om de sakligt sett är lika berättigade

till begreppet som tex den "svartlistade" Liberala Katolska Kyrkan. För övrigt: Vilken episkopal kyrka har inte brutit sig ur en episkopal kyrka? Både lutherska kyrkan och anglikanska kyrkan har ju "vandrat ut ur" den episkopala romerskatolska kyrkan! Att klassificeringen i våra dagar används så godtyckligt beror till stor utsträckning på de värderingar som en rad "skvallerböcker" inom ämnesområdet lanserar. Författarna hör till mina bästa vänner inom samfundsforskningen och därför vet jag att de nu efteråt erkänner det tarvliga i författarskapet. Åtskilliga cyniska avhandlingar och kyrkorättsliga beslut har tillkommit med referens till dessa "uppslagsböcker", vilka i sak mera är uppslagsböcker redovisande struntprat och hörsägnar än fakta om episcopi-vagantes-kyrkor. Här nämner jag dem, allom till varning:

Brandreth, Episcopi Vagantes and the Anglican Church
Anson, Bishops at Large
Plazinski, Mit Krummstab und Mitra.

För den som söker sakliga upplysningar och inte har möjlighet att kontakta den aktuella episcopi-vagantes-kyrkan hänvisas till följande källor, som sina komprimerade översikter till trots är sådana att man med fullt förtroende kan hänvända sig till dem:

Hornus, Les petites églises catholiques non romaines (i Révues d'Histoire et de Philosophie Religieuses 1970 No 2,3)

de la Thibauderie, Eglises et évêques catholiques non romaines.

Liberala Katolska Kyrkan är just nu den enda aktiva kyrka i Skandinavien som enligt "uppslagsböckerna" hänförs till den här samfundskategorin. Ingrid Nyborg-Fjellander har i sin nyligen utkomna bok "Leende biskopen" (Larsons) tecknat ett fångsländande porträtt av sin framlidne make biskop Sigfrid Fjellander men också gett en initierad skildring av den kyrka som för generationer framöver kommer att förknippas med biskop Sigfrid. På grund av författarens intention med boken bär den bild, som läsaren får av LKK, det lokala prägel och blir därmed en aning oegentlig inför faktum att LKK är ett internationellt samfund. För att få en helhetsbild av LKK kan man komplettera framställningen med tex Parry & Rivett, "An Introduction to The Liberal Catholic Church" (Sidney 1973).

RH: Det du sagt hittills gäller kristna minoriteter som är verksamma här i landet. Är attityden densamma till muslimer, hinduer och buddhister?

BP: Tyvärr, ja. Tillåt mig illustrera den gängse attityden med ett exempel från mitt arbete. Den obligatoriska skolans religionsundervisning ska vara objektiv. Som projektledare för en lärobok i religionskunskap har jag försökt lösa objektivitetsproblemet genom att låta representanter för den svenska universitetsvärlden och för respektive religion tillsammans utforma en framställning som är sådan att bekännaren "känner igen sig själv". Det har visat sig att en del universitetslärare på fullaste allvar har menat att de vet bättre om hur en hindu upplever sin gudstro än den bekännande hindun och att de känner bättre till islamisk historia än ett team professorer i islamisk historia vid universitetet i Bagdad. Detta skulle kunna tolkas som ett tillfälligt olycksfall i arbetet men tyvärr säger erfarenheten mig att det är något signifikativt.

Den kritik som i Sökaren 3, 1975 riktades av företrädare för icke-kristna religioner mot den svenska religionsundervisningen är berättigad och ska inte dribblas bort med tro(s)skyldiga ursäkter, akademiskt översitteri eller nonchalans. Mitt i detta önskar jag att de små trosgrupperna vore lite mera pedagogiskt medvetna och aktiva med att genom material, studiepaket t ex, tala om sin existens. En orsak till att deras tro lätt bli förtalad är att de låter "experterna" husera oemotsagda.

Mot den bakgrunden är man glad åt de insatser i medmänsklighetens och samförståndets tjänst som Sökaren gör. Den arbetar efter metoden att i görligaste mån låta representanter för trosgrupper själva berätta. Naturligtvis är den metoden inte odiskutabel. Är intervjuoffret representativ? Hur ofta får man veta något annat än det mest sympatiska? Hur mycket är "äkta vara" och hur mycket är "löst gods" som bara anspelar på läsarens känslor? Dessa nackdelar väger dock tämligen lätt inför det värdefulla i att få "inifrånberättelser". Ty det är med utgångspunkt från sådana och inte från förmenta experters berättelser som den enskilde har möjlighet att forska vidare och har rätt att analysera och föra polemik — allt efter behag.

För att även utanför Sökarens läsekrets sprida kännedom om olika religiösa rörelser har Sven Magnusson sammanställt två samlings-

volymen, *Alternativ tro*, som nyligen utkommit på Proprius. De består av artiklar och intervjuer om icke-kristen tro och om ovanliga former av kristendom, som tidigare publicerats i Sökaren. Böckerna har försetts med ett briljant förord, signerat Björn Sahlin. Här är inte platsen för recension — åtskilligt är nämligen att säga som sakkritik — men jag vill uppmärksamma dem som exempel på en förständig metod som manar enskilda och opinionsbildare av alla slag att helhjärtat sluta upp omkring.

RH: Svenska kyrkan och även en del frikyrkor har på senaste tiden satsat hårt på en upplysningskampanj om Jehovas vittnen. Har du någon kommentar?

BP: Den informationsfolder som Årkestiftet under sakkunnig ledning av Ragnar Alcén har sammanställt är på någon detalj när saktligt oantastlig. Från Jehovas vittnens högkvarter i Järfälla säger man detsamma. Personligen frågar jag mig dock: Till vem vänder sig Årkestiftet? Teologer och teologiskt värilorienterade lekmän kan nog ha god behållning av broschyren men bland "människor i allmänhet" lär den inte alls bli vare sig läst eller förstådd, och då frågar jag mig: Är det inte dessa som Årkestiftet i första hand har tänkt sig vägleda? Eller försitter Svenska kyrkan — sin vana trogen?! — ännu ett tillfälle?

Kyrkliga Skolföreningen i Lunds och Växjö stift har utgett en 32-sidig skrift, *Jehovas vittnen i ljuset av Guds ord*, och författare är statskyrkoprästen Gunnar Juelsson. Om man först betänker att författaren företräder den fromhetstyp där inte bara varenda bokstav i Bibeln är Guds ord, utan också de lutherska bekännelseskriterierna, och sedan sammanställer detta trossjok med Jehovas vittnens på sitt sätt lika komplicerade trosmassiv, så upplever man en frontalkrock som aldrig kommer att repareras. Att Juelsson i likhet med många andra JV-antagonister tolkar i stället för redovisar JV:s skrifter gör att han själv framstår som lika farlig och ohederlig som han anser JV vara.

Pingstförsamlingen i Örnsköldsvik har kostat på sig ett gruppkursband om Jehovas vittnen. Dess rediga spaltuppställning — Jehovas vittnen säger/Bibeln säger — hjälper dock inte som metod att nå den sekulariserade människan. Att slå varandra i huvudet med meningslösa, lösryckta bibelfraser är den mest dumdristiga informationsmetod man kan tänka sig. Tyvärr

förefaller den vara mycket gångbar — men när tänker man kosta på sig en utvärdering? Jag har många gånger efterlyst pedagogik i den religiösa förkunnelsen...

På tal om Jehovas vittnen måste jag få säga en sak som känns angelägen för mig. JV:s tro hudflängs på de mest mångskiftande sätt. Men bland det rika utbud av skandinaviska kritiker, alltifrån religionshistoriker och bibelforskare till gemene man, har jag inte träffat på en enda som erkänt eller vågat erkänna att även något gott kan komma från JV. Bakom JV:s trosförkunnelse finns en häpnadsväckande högklassig och internationellt orienterad bibelvetenskap. Skaffa JV:s bibellexikon *Aid to Bible Understanding* (Brooklyn 1971)! Jag har för bara några månader sedan låtit kristna och judiska bibelforskare i Främre Orienten granska dess faktaframställning som berör orientalisk bibelvetenskap och de tvingas, eventuella negativa rykten till trots, att erkänna JV:s enorma sakriktighet. De säger att de saknar motsvarighet till denna faktasäkerhet i de västerländska bibeluppslagsverken!

**Naturmedicin
Funktionik
Vibeke och Ole Saxe**

Diplom från
European College of Natural Medicine
Tidsb. 08/715 46 30
Trädgårdsvägen 5 B • 132 00 Saltsjö-Boo
Buss 412 från Slussen

Nu också mottagning på Körunda Säteri
Ösno tidsb. 0752/382 79 eller 08/715 46 30
örtterapi — ögondiagnos — reflexbehandling
akupunktur — övningsterapi — dietråd

BUDDHISTISK LITTERATUR

Buddhas tal till Kalamafolket/
talet om rätt syn
ur den buddhistiska palikanon
40 sidor, ca 19:—

Buddhistisk meditation
av Francis Story
32 sidor, ca 7:—

Buddhismen i ett nötskal
av Narada Maha Thera
80 sidor, ca 15:—

I bokhandeln eller direkt från
BUDDHASASANAFÖRLAGET
Box 5158
102 44 Stockholm

Shankara

en av Indiens, och världens, största religiösa tänkare

Helgonet, filosofen och poeten Shankara föddes under eller omkring år 686 e. Kr. i en brahminfamilj i Kaladi, en liten by i södra Indien. Vackra och fantastiska legender omsluter, och döljer, hans liv; historiskt sett vet vi inte mycket om hans person.

Han levde i ett materialistiskt präglat samhälle under en tid av andlig nedgång i Indien. Självrännan han av en idealistisk iver och ville göra sitt liv till ett exempel som skulle leda människorna tillbaka till sanningens väg.

Sedan hans fader dött, började han grubbla över gåtan liv och död, och han beslöt att lösa den. Han avstod från allt annat för att söka livets mening. På stranden av

floden Narmada träffade han Gaupada, en berömd filosof, som hade vunnit kunskap om Verkligheten. Shankara bad den gamle mannen att införa honom i Kunskapen, men Gaupada vägrade. Han hade avgett ett löfte att förbli försjunken i enhet med Brahman. I stället skickade han den unge Shankara till sin främste lärjunge, Govindapada. Denne initierade honom och lärde honom meditation och yoga. Inom kort uppnådde Shankara fullständig mystisk insikt och gav sig själv ut och undervisade.

Vid endast 32 års ålder fick han sluta sitt liv i Kedarnath i Himalaya. Under sin korta levnad grundade han tio klosterordnar och lät bygga många kloster.

Shankara predikade ingen ny lära. Men han var en reformator som gav nya impulser åt det andliga livet under sin tid. Han skrev många böcker. En av dem är *Vivekachudamani*, som finns i engelsk översättning av Swami Prabhavananda och Christopher Isherwood under namnet *Crest-Jewel of Discrimination*. Där visar han i dialogform hur den yttersta andliga visdomen kan vinnas genom självdisciplin och ständig urskillning mellan det verkliga och det överkliga. (Informationerna i ovanstående inledning är hämtade från översättarnas förord i den engelska utgåvan.)

Vivekachudamani — The Crest-Jewel of Discrimination

Av P. SESHADRI AIDYAR

Shankara Bhagavatpadas mästerverk *Vivekachudamani* är en fullständig avhandling om Advaita Vedanta. Endast en människa som Shankara kunde utföra den gigantiska uppgiften att ge en klar framställning av Advaitafilosofin och på samma gång nå den högsta insiktens höjder i ett litet verk på 580 verser.

Större delen av boken har formen av ett samtal mellan den förverk-

ligade och kompetente Gurun och en uppriktig och värdig aspirant, vilken söker frigöra sig från Samsaras *) bojar.

Den inledande versen understryker att det behövs goda handlingar och tankar för att vinna Mukti, frihet. "Mukti kan man inte uppnå på annat sätt än genom goda gärningar och meriter samt oräkneliga födelser."

Det är, säger Shankara, absolut

nödvändigt att eftersträva Mukti: "Den dåre som inte söker efter Mukti i sitt jordiska liv, begår sannerligen självmord, eftersom han tar död på sig själv genom att föredra och klamra sig fast vid överkliga och fåfängliga ting."

Hur man skall uppnå Mukti, beskrivs i följande vers: "Om man inte inser Atmans, sitt eget Jags, **) identitet med Brahman, ***) kan man aldrig nå Mukti, vare sig man studerar heliga läror, offerar till Deva, gör gärningar eller dyrkar gudar."

Om man når fram till målet, beror det i första hand på sökarens kompetens. Tid, plats etc. är blott till hjälp. "Det förklaras att ernående av inre stillhet och andra dygder beror på intensiteten i självförnekelsen och i längtan efter frihet, Mukti."

Stora själar karakteriseras så: "De storsintas natur är att av egen vilja sträva efter att lätta andras bördor. Se på månen, som, svedd av solens brännande strålar, frivilligt ger tröst och lindring åt jorden!"

Det nödvändiga i att sträva efter Mukti förklaras vackert i följande verser: "En son eller annan arvinge kan lösa sin fader från hans skulder genom att betala dem åt honom. Men ingen utom en själv kan befria en... från Samsaras bojar." "Börda på ens huvud kan flyttas över på andra, så att man blir fri därför, men från hungerns och törstens plåga kan man inte befrias av någon annan än sig själv."

"Vem kan uppnå Moksha?" Mästaren säger: "Villfarelsen att man är sin kropp är den verkliga döden, vilken leder till fullständigt fördärv. Den som helt har frigjort sig från denna villa, han har blivit värdig att uppnå Muktis, frihetens, höga tillstånd."

Hur Moksha skall uppnås beskrivs så: "För att befria sig från Samsaras bojar, måste den vise lära sig att skilja Jaget från icke-Jaget och därigenom inse att hans Jag är Absolut Vara, Kunskap och Sällhet, och han upplever då högsta lycksalighet."

Jaget uppfattas på olika sätt av olika slags människor: "Den oupplyste tror att han är sin kropp, me-

dan den skolade människan identifierar sig med kroppen och det begränsade, individuella Jaget. Den upplyste vismannen, som äger sann urskillningsförmåga och Kunskap, är fullt förvissad om att Jaget är ett med Brahman, och han förblir för alltid i övertygelsen och insikten att han i sanning är Brahman."

Vad är det som främst måste uppmärksammas av den som söker Moksha, frihet? "Sinnets blir rent genom den mognad som följer av urskillning och självförnekelse, och därefter kan man uppnå Moksha. Alltså bör den kloke, som söker Moksha, först av allt sträva efter att utveckla de båda egenskaperna urskillningsförmåga och självförnekelse." "Den som söker Moksha, bör anstränga sig till det yttersta för att rena sinnet. När sinnet blivit rent, är Moksha inom räckhåll."

Den direkta orsaken till Moksha anges i denna vers: "Insikten om ens identitet med Brahman är orsak till frihet från Samsaras bojar: Genom denna insikt når den vise Brahman, det Enda, den Absoluta Sällheten." "I insikten om den Högsta Sanningen är endast Enheten verklig, eftersom det inte finns något annat än Jaget."

Sökaren ges värtaliga uppmaningar att alltid vara medveten om sin verkliga natur. "Detta som är bortom kast, seder och bruk, familj och ras, och som är utan namn och form, som är bortom gott och ont och som överskrider tid, rum och ting, detta Brahman är du; meditera på det i din innersta Sjä! Detta Högsta, Brahman, som är bortom alla ord, men som kan nås av den rena medvetandets öga, detta som är den förkroppsligade Kunskapen, det Eviga Väsendet, detta Brahman är du, inse det i din innersta Sjä! Detta som är fritt från födelse, växt, utveckling, förfall, sjukdom och död, detta som inte undergår någon förändring men ändå är orsaken till universums skapelse, upprätthållande och upplösning, detta Brahman är du, meditera på det i din innersta Sjä!"

Hur kan man uppnå detta själs-tillstånd? Mästaren ger följande råd: "Även efter det att Sanningen har uppfattats med förståndet, kvarstår den djupt rotade föreställningen att man själv är det väsen som njuter och orsakar självavandringen. Den föreställningen måste fullständigt tillintetgöras genom att man ständigt lever i absolut identifikation med det Högsta Jaget. Detta är det Mukti, med reducerade föreställningar, som beskrivs av vismännen." "Genom att inse vad ditt eget Jag är, det inre

I nr 21, 1976, av den indiska tidskriften Bhavan's Journal finns flera artiklar om Shankara, bl a vidstående (här något förkortad). Bilden visar Shankara och lärjungar.

vittnet till själens förändringar, och ständigt meditera på den positiva tanken 'Jag är Han, det Högsta Jaget', kan du övervinna den ihållande identifieringen med icke-Jaget."

"Den visman som söker Högsta Insikt, måste ge upp tanken att behaga samhället eller att följa sin benägenhet att tillfredsställa kroppen och sinnena. Han bör även ge upp den religiösa lärdomens bojar", för allt det är hinder som står i vägen för målet.

"Strävan efter Själv-förverkligande hindras av de otaliga begären efter annat än Jaget. När de begären har blivit tillintetgjorda genom den ständiga hängivenheten till Jaget, manifesterar sig Atman i all sin härlighet."

Den insikt som den vise har, beskrivs målande: "Vismannen finner i sin själ, genom Samadhi, Brahman, det Eviga medvetandet, den Absoluta Sällheten, bortom alla gränser, alla jämförelser, alla egenskaper; gränslös som himlen, utan delar, det absoluta, det perfekta." "Vismannen finner i sin själ, genom Samadhi, Brahman, som är fri från Naturens växlingar och bortom allt tänkande, lika för alla och ändå utan någon like, omätlig, Brahman, som vedaskrifterna förkunnar och som är vårt väsens innersta natur, vårt Jags Jag, det perfekta." "Vismannen finner i sin själ, genom Samadhi, den gränslösa Brahman, som är bortom upplösning och död, det positiva Väsendet, bortom alla negationer, alla namn och former, det tysta, det Eviga, det Enda."

Vad är det påtagliga resultatet av Kunskapen om Jaget? "Oberördhet av allt som kan inträffa är den omedelbart synliga följden. Den vise är befriad från det överkliga. Han kan inte förmås att göra något själviskt. Frånvaron av egoism är karakteristisk för honom. Sinnet slungas inte längre hit och dit och ger inte upphov till några krusningar. Den vises själ är helt sammansmält med Brahman, och han lever i evig sällhet."

Hos en Jivanmukta, fri redan i detta livet, uppkommer inte idéerna "jag" och "mitt". Han grubblar inte över det förgångna och bryr sig inte om framtiden. Han befinner sig alltid i det transcendenta tillståndet av insikt om enheten med Brahman. Han ser Brahman överallt. Universum och det individuella Jaget uppfattas inte som åtskilda från Brahman. Den som funnit Brahman i sig själv, kan inte mer vara fäst vid några ting i sinnevärlden. Om en människa har en sådan kärlek till tingen, har hon inte funnit Brahman i sig själv.

Vedaskrifternas slutsats blir, sammanfattad, så: "Det är Vedantas bestämda mening att Jiva och hela universum endast är Brahman, och Moksha är att förbli i Brahman, det odelbara Väsendet." Lärjungens insikt beskrivs charmfullt i storslagna och ädla ordalag. Vi skall citera några av dem. "Mitt sinne har blivit till intet och alla mina handlingar har smält bort, sedan jag blivit varse Jagets identitet med Brahman. Det Högsta Väsendets, Brahman, oceaniska majestät, som är fyllt med Jagets ström-

mar av nektarliktande sällhet, kan varken uttryckas i ord eller fattas med förståndet. I en oändligt liten del av oceanen har mitt sinne smält likt ett hagelkorn som uppslukas av havet, och det finner nu full tillfredsställelse i denna sällhet. Jag är alltets Jag, jag är allt, jag är bortom allt. Jag är den Ende, som inte har någon motsvarighet. Jag är absolut och oändlig Kunskap. Jag

VETENSKAPLIGT SYNSÄTT

I en artikel i Bhavan's Journal skriver Swami Atmananda om Shankara och dennes "vetenskapliga synsätt".

"Fastän Shri Shankara levde för mer än 1200 år sedan, var hans synsätt synnerligen modernt och vetenskapligt. Även om han förefaller att svära på vedaskrifternas sanning, skall man ha klart för sig att han är helt fri från teologiska anfäktelser. Det enda i vedaskrifterna som han verkligen vill få människor att tro på, är utsagan att 'själen till sin natur är gudomlig'. Religion är för honom att bringa i dagen människans latent gudomliga natur. För Shankara, liksom för en del andra människor av andra religiösa beaktelser, framstår i ett högre medvetande denna gudomlighet som ett ofrånkomligt faktum."

Jnana (kunskap) är för Shankara — skriver Swami Atmananda — något som är "beroende av objektet" och inte av sinnets falska föreställningar.

Shankara liknas vid en modern vetenskapsman, som genom experiment får bekräftelse på sina hypoteser. Shankara säger att hans påstående om det mänskliga väsen-

är oavbruten sällhet."

Sedan Gurun välsignat sin lärjunge med den högsta insikten, går han vidare för att rena världen, med sitt sinne försjunket i den Absoluta Sällhetens ocean."

*) Aterfödelsernas kretslopp.

**) The Self har här genomgående översatts med Jaget.

***) Brahman är Det absoluta, den Högsta Verkligheten.

dets gudomliga natur gäller något som redan existerar, vilket inte kan uppfattas med de fysiska sinnena men kan upplevas och bekräftas genom rätt sinnesdisciplin.

Föremålet för experimentet är hos Shankara inte något i den yttre verkligheten, utan det finns i människan själv. Hennes eget inre är det stora laboratoriet.

Det gudomliga finns inom människan, men hon måste genom egna ansträngningar lyfta bort den slöja som döljer sanningen. Sådant är Shankaras budskap. Och "ansträngningarna" består i att uppöva en inre urskillningsförmåga — en inre disciplin — där man kan skilja det verkliga från det överkliga.

Vad Shankara säger om det mänskliga väsendets gudomlighet är en stor idé. Han säger — enligt Swami Atmananda — att man kan bortse från allt annat i vedaskrifterna, om man vill. Men ingen, som strävar efter andligt liv, kan gå förbi sanningen om själens gudomlighet.

"Shankaras enda strävan var att lyfta fram hinduismens kärna ur den hinduiska litteraturens trassliga härva."

DEN VERKLIGA HISTORIEN

T.L. Vaswani, som var en stor religiös gestalt i Indien, nu död sedan några år, skrev — vilket återges av Bhavan's Journal — att Indiens verkliga historia inte består av politiska händelser, utan av de bidrag till kulturen som getts av upplysta människor, sådana som Shankara. Sällsynta är sådana gestalter, skriver Vaswani.

"När jag tänker på hans inflytande över millioner och åter millioner människor i Indien, förundrar jag mig över den mannen och vad han åstadkom. Jag betraktar honom som den största personligheten i den indiska idealismen. Han återupplivade Tron från fordom: han räddade hinduismen i en period när religionen var insnärjd i riter och ceremonier."

"Han vann kampen mot nihilismen, och Indien kunde ånyo hoppas. Hinduismen är dynamisk."

Liksom våra dagars Europa — tycker T.L. Vaswani — strävar Indien efter industrialism, makt och rikedom. "Indien glömmer sin Shankara och sina helgon. Om Indien återigen kunde gripas av deras budskap, funnes det ännu hopp om att Indien kunde leda världen in i en ny ljusets tidsålder!"

Anm. Tidskriften Bhavan's Journal, Bhartiya Vidya Bhavan, Munshi Sadan, Bombay 400 007, har tillställts mig av Eva Sandrén, och boken Crest-Jewel of Discrimination, utgiven av Vedanta Press, 1946 Vedanta Place, Hollywood, California 900 68, har Anna Bornstein satt i händerna på mig.

SM

NYA BÖCKER

Två böcker

alternativ ZERO

med artiklar ur SÖKAREN
har utkommit på

proprius

Bok 1 berättar om buddhism och hinduism, samt något om islam, baha'i och sufi.

Bok 2 behandlar bl a mystik, meditation, ockultism, esoterik samt ovanliga former av kristen tro.

Unika böcker om religionens
många ansikten.

ALTERNATIV TRO: 1 50:—
ALTERNATIV TRO: 2 50:—

inkl. moms

Finns i bokhandeln

Även hos förlaget PROPRIUS, Floragatan 20, 114 31 Stockholm. Tel. 08/21 33 57.

En ny astrologi

Av Sven Rosén

Det finns en forskning kring astrologiska fenomen, vilken redovisas i vetenskapliga sammanhang.

Bland det intressantaste som hänt inom forskningen de senaste decennierna är uppkomsten av en ny astrologi. Visserligen brukar inte de forskare som är sysselsatta inom detta område använda den termen — de kallar sin vetenskap astro- eller kosmobiotologi i stället. Men att det till stora delar är den gamla astrologin som håller på att återupptäckas och omtolkas är uppenbart — även om forskarna anser det vara oklokt att för en fördomsfull värld utbasunera ett så besvärande faktum.

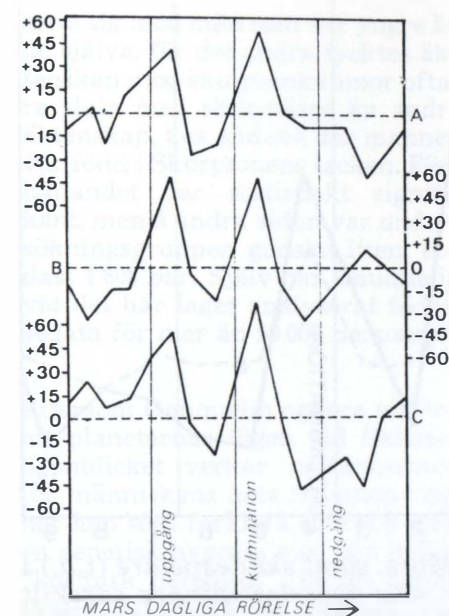
Astrobiologin bygger till väsentliga delar på statistik. Det inne-

bär att den gamla astrologins individuella horoskoptyderi inte betraktas som meningsfullt. Dagens astrobiologer tror inte att den kosmiska situationen vid någon tidpunkt kan stå i ett tolkningsbart förhållande till enskilda individer, och därför blir de enda horoskop, som vore möjliga att tyda, grupp-horoskop. Hur sådana grupphoroskop praktiskt skulle kunna användas är inte lätt att veta — men om man sätter in gångna generationers grupphoroskop i ett historiskt sammanhang, kan man med fantasins hjälp skymta egendomliga samband. På historiens scen framträ-

der konturerna av en kosmisk kämpalek, en osynlig maktkamp, inte mellan ideologier eller klasser utan mellan personlighetsgrupper, temperament och karaktärer. Och bakom de rivaliserande sidorna står solen och planeterna, liksom fordoms Olympens gudar, och underblåser striden. Mars rekryterar arméer. Jupiter lockar fram på scenen oratorer och talare, politiker, propagandister och maktmännskor. Solen råder över skapande och kaos, och då den vredgas står Saturnus ensam mot alla, manande till förnuft, självprövning och besinning. Allt detta kan, i en viss mening, statistiskt bevisas. I Tyskland på 1930-talet förlorade tex Saturnus herraväldet. Det tredje riket var, astrologiskt sett, en skapelse av den triumferande Jupiter. En uppseendeväckande hög procent av de nazistiska partiledarna, SS-männen, officerarna, m fl stod under denna planets "inflytande", dvs de hade i sina födelsehoroskop Jupiter i horisontläge eller kulmination. Resultatet känner vi ju, men vi skall kanske akta oss för astrologiskt färgade tolkningar.

Den ledande gestalten inom astrobiologin är fransmannen Michel Gauquelin, psykolog och statistiker samt chef för det franska Laboratoriet för studium av samband mellan kosmiska och psykofysiologiska rytmer. Gauquelin tror inte på astrologi — i varje fall inte officiellt — men moderna astrologer hyllar honom ändå som den som återgivit astrologin respektabilitet.

Astrobiologins genombrott kan dateras till år 1950. I Frankrike hade vid denna tid en astrolog vid namn Leon Lasson vunnit en viss uppmärksamhet genom att hävda att det fanns ett statistiskt påvisbart samband mellan olika personers yrkesval och de planetställningar som var rådande då dessa personer

Fördelningen av födelser, sedd i relation till planeten Mars dagliga rörelse, av A) 3305 blivande läkare och vetenskapsmän, B) 1485 blivande toppidrottsmän och C) 3142 karriärofficerare. Mars uppgång, kulmination och nedgång är särskilt markerade. Siffrorna på ordnats visar skillnaden mellan den förväntade "slumpfrekvensen" födelser (det är nollan, dvs ingen avvikelse) och den faktiskt observerade frekvensen. Dessa skillnader är i hög grad signifikanta.

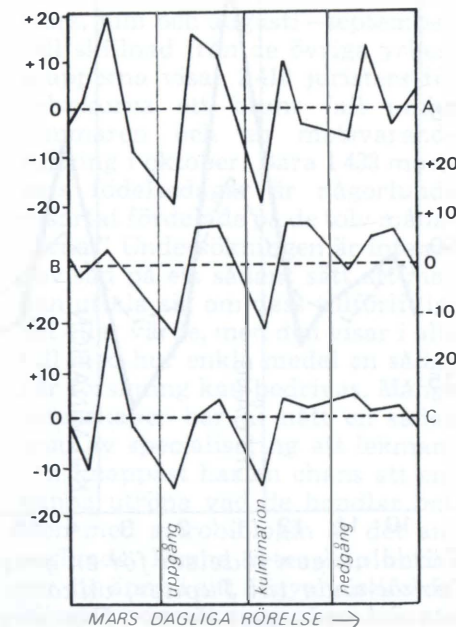
föddes. Varje planet "härskade" alltså över speciella yrkesområden, menade han. Lasson underbyggde sitt resonemang med diverse beräkningar, och många trodde på honom, även om den etablerade vetenskapens representanter nog förredrog att strunta blankt i saken.

Michel Gauquelin utgjorde i det fallet ett undantag. Visserligen var han övertygad om att Lasson hade fel, men han tyckte i alla fall att hypotesen hade vunnit tillräckligt många anhängare för att förtjäna att bli vederlagd på ett sunt vetenskapligt sätt. Så han sammanställde födelsedata för en testgrupp bestående av 576 framstående läkare och fann sig snart "med en viss ovilja" (som han själv skriver) konfronterad med ett oväntat resultat. Det av Lasson postulerade sambandet visade sig gå att bekräfta! De planeter som "härskade" över läkaryrket tycktes vara Mars och Saturnus. En signifikant hög procentandel av testgruppen hade nämligen i sina födelsehoroskop någon av dessa planeter i uppgång eller kulmination. (Lägg märke till att det här rör sig om planeternas ställningar under dygnets timmar.

Till följd av jordrotationen tycks alla planeter gå upp i öster — precis som solen — för att därefter färdas över himlavalvet, nå sin högsta punkt — kulmination — och sedan sjunka och gå ned i väster.) Gauquelin beslöt att utöka testgruppen. Födelsedata för ytterligare 508 medicinare anskaffades och analyserades, men mönstret bestod. Fortfarande visade sig ett stort antal läkare ha blivit födda just som Mars eller Saturnus var på uppgående eller passerade sin högsta punkt på himlen. Det var bara det att med det ökade testunderlaget hade sannolikheten för att detta samband skulle bero på slumpen sjunkit till 1:1 000 000. Sambandet tycktes alltså statistiskt säkerställt men var omöjligt att förklara. Därmed hade saken tagit en annan vändning än vad Gauquelin hade väntat och hoppats på. Han samlade nu födelsedata över hela Frankrike, från framstående militärer, politiker, konstnärer, musiker, författare, idrottsmän, präster, m fl och han fann ständigt nya och liknande samband. Undantagslöst — endast med vissa differenser beträffande graden av signifikans — demonstrerade dessa testgrupper att det fanns ett slående och oförklarligt samband mellan framstående personers yrkesval och vissa planeters lägen i födelseögonblicket.

Situationen hade blivit absurd. Framstående astronomer, demografer och statistiker analyserade Gauquelins resultat utan att finna något fel i vare sig uträkningarna eller undersökningsmetoderna. Men till sist kom en kritiker på en långsökt men möjlig felkälla. Undersökningen hade hittills varit begränsad till Frankrike. Vad Gauquelin hade upptäckt var en "nationell flax", menade han. Om undersökningen utsträcktes till att gälla fler länder, skulle slumpvärdena genast återställas.

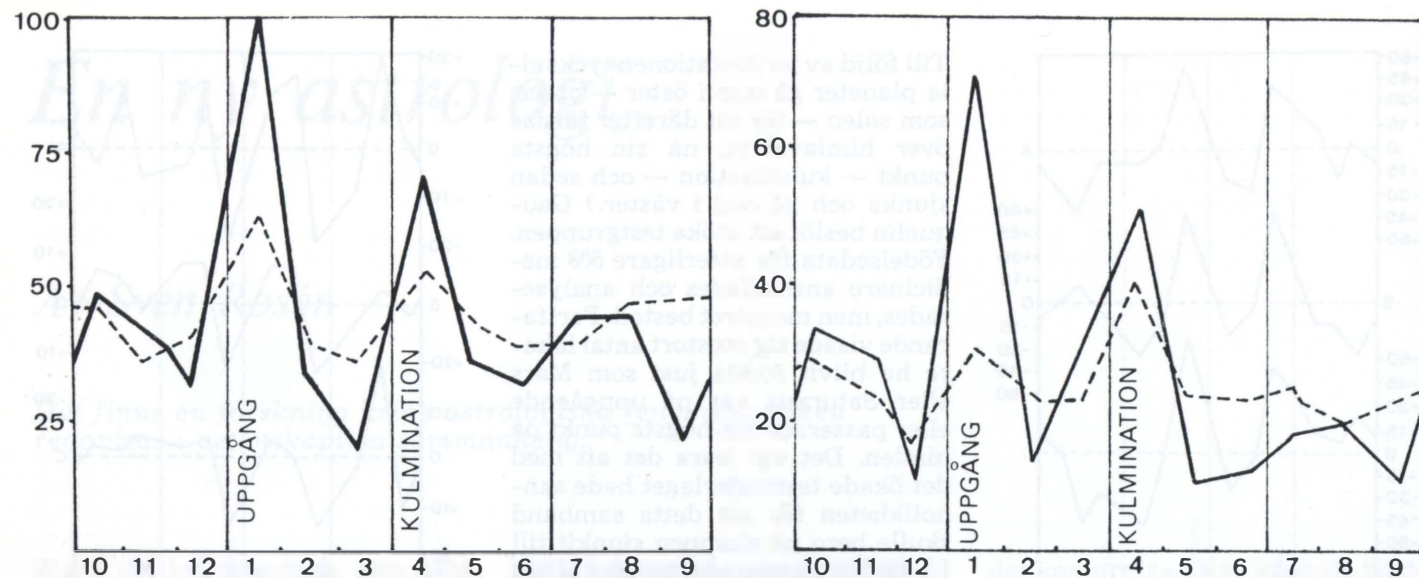
Gauquelin tog upp den kastade handsken. Under åren 1956—58 genomkorsade han Tyskland, Italien, Belgien och Holland, ständigt bläddrande i födelseregister. Det visade sig att Frankrike faktiskt i vissa avseenden var ett undantag — men inte så som kritikern hade tänkt sig. De övriga länderna bekräftade till en del de ursprungliga resultaten ännu bättre. Testgruppen hade nu vuxit till att omfatta 25 000 personer. Och här är några av Gauquelins resultat: Av 3305 vetenskapsmän hade 666 blivit födda då Mars var på uppgång eller stod i kulmination mot det förväntade slumpvärdet 565. Chansen för att det skulle vara en slump är 1:500 000.

Ett mycket litet antal barn som föds när Mars antingen just stiger över horisonten eller når sin högsta punkt på himlen blir längre fram i livet berömda målare (A), musiker (B), eller författare (C). (Statistiken bygger för dessa yrken på 1345, 703 respektive 824 individer.) På abskissan är Mars uppgång, kulmination och nedgång markerade. Ordningen anger skillnaden mellan förväntad och iakttagen frekvens. Skillnaden är signifikant.

Med Mars vid horisonten eller i kulmination hade 634 av 3 142 höga militärer blivit födda mot slumpens förväntade 535. Slumpchansen är 1:1 000 000. I samma grupp hade 664 personer Jupiter i uppgång eller kulmination mot slumpens förväntade 525. Här är chansen för att det skulle röra sig om en slump 1:5 000 000. Av 1 485 framstående idrottsmän hade 327 blivit födda med Mars i uppgång eller kulmination mot 253 som borde varit normalt. Slumpchansen är 1:500 000 000. Och så vidare. Ju större testgrupperna blev, desto större blev de statistiska avvikelserna. Och varje gång visade sig dessa avvikelser mest framträdande omedelbart efter en planetuppgång eller vid en kulmination. Vidare fanns det både positiva och negativa samband. Medan tex läkare, idrottsmän och militärer valde att födas då Mars steg över horisonten eller passerade sin högsta punkt på himlen, skydde framtida artister, målare och musiker att födas vid dessa tidpunkter. Skådespelare och politiker föddes ofta då Jupiter steg upp eller kulminerade, medan vetenskapsmän sällan föddes då. En kosmisk rytm under dygnets 24-timmarscykel

Personer som blir framgångsrika inom vissa yrken, föds oftare då någon av planeterna Mars, Jupiter, Saturnus eller månen just stiger över horisonten eller passerar sin högsta punkt på himlen. Personer inom andra yrken föds mera sällan då, medan vissa yrkesgrupper inte alls påverkas. Tabellen visar några av de funna sambanden. Som synes är Jupiter och Saturnus varandras "motsatser". En astrologiskt färgad tolkning är att Jupiter attraherar "känslomänniskor", personer med sinne för dramatik, oratorer och talare (även präster) och personer med publik verksamhet. Saturnus drar till sig "förnuftsmänniskor", såsom forskare, filosofer, m fl. Med "målare" avses målarkonstnärer.

Fördelningen födelser för en grupp idrottsmän (t.v.) i förhållande till Mars, samt skådespelare (t.h.) i förhållande till Jupiter, vilka av oberoende bedömare ansetts ha för sina sysselsättningar särskilt utmärkande egenskaper. Den streckade linjen visar den, enl. Gauquelins tidigare rön, förväntade fördelningen för dessa grupper. Slutsatsen blir att planeterna "attraherar" ett särskilt temperament: den typiske idrottsmannen resp. aktören.

tycktes alltså orsaka fler födda framtida läkare vid vissa tidpunkter, fler födda framtida artister vid vissa andra tidpunkter, osv. Motexperiment utformades för att dubbelkontrollera resultaten. Men utan undantag visade det sig att kontrollgrupper bestående av födelsedata valda på måfå gav helt slumpmässiga resultat. Och ännu mer förbluffande: Gauquelins testgrupper hade utgjorts av de mest framstående personerna inom sina respektive yrkesområden. När han som kontrollgrupp valde personer i en underordnad ställning inom samma yrkesområden, blev resultaten också slumpmässiga. Det tycktes alltså som om vissa planetställningar tjänade som indikatorer på yrkesmässig framgång.

*

Vad gör en forskare när han finner att hans resultat håller på att bekräfta en allmänt spridd "vidskepelse"? — Gauquelin framhöll det nya i sin upptäckt. Med nästan överdriven emfas förklarade han att hans undersökningar inte hade någonting med traditionell astrologi att göra. Men det är förstas bara delvis sant. För genom att påvisa att vissa speciella planeter är relaterade till vissa speciella yrken, har han ju givit kvantitativt underlag för en gammal kvalitativ tro, nämligen att planeterna och deras inbördes ställningar i ett födelsehoroskop kan utsäga någonting om människan. Och dessutom påvisar ju statistiken (med vissa signifikanta och intressanta undantag) sådana samband som astrologerna alltid har förespråkade: Mars/militärer, idrottsmän; Saturnus/veten-

skapsmän; Jupiter/skådespelare, präster osv. Eller för att citera en läsvärd astrologisk stridsskrift: "Inte bara har hans statistik bekräftat en viktig astrologisk premis, utan den har bekräftat den på ett sätt som till stora delar — fast inte fullständigt — är överensstämmande med traditionell astrologi. Mars och Saturnus spelar en framträdande roll i vetenskapsmäns och akademikers horoskop, vilket vilken astrolog som helst kunde ha förutsagt. Och på liknande sätt framträder Mars och Jupiter starkt i idrottsmäns horoskop*", medan Mars och Saturnus i horoskopen för konstnärer och musiker på ett signifikant sätt undviker de uppgående och kulminerande ställningarna — en oväntad men helt och hållet ortodox upptäckt."**)

Men vad som skiljer Gauquelins resultat från traditionell astrologi är naturligtvis att de samband som Gauquelin har funnit är statistiska, dvs de är funna vid studium av ett stort material. Det finns ingenting i dessa resultat som stöder tanken att det skulle vara möjligt att tyda individuella horoskop eller dra individuella slutsatser överhuvudtaget, vilket ju astrologer brukar göra.

Så astrologerna skulle nog gärna ha sett att sambanden varit mer påtagliga än enbart "statistiskt signifikanta". Men de tröstar sig med att statistik är ett trubbigt redskap som inte medger hänsyn till astrologins finare nyanser. Att samla idrottsmän i en klump utan att ta hänsyn till deras respektive grenar, eller att bunta ihop musiker i en annan grupp utan att bry sig om huruvida de är flöjtister eller trombo-

nister är ur astrologisk synpunkt inexakt. Om bara statistiken förmodade tränga riktigt på djupet skulle allt flera av astrologins utsagor bekräftas, menar de.

*

Under senare år har allt fler forskare kommit att intressera sig för Gauquelins upptäckter, och det första spontana motståndet tycks nu vara brutet. En av de första som tog saken på allvar, och som tydligen också hjälpte och uppmuntrade Gauquelin att fortsätta sina undersökningar, var professor Hans Bender i Freiburg. Alltsedan 1957 har också Gauquelins forskningsrapporter gått nästan som följetong i Benders tidskrift *Zeitschrift für Parapsychologie und Grenzgebiete der Psychologie*. Andra forskare har upprepat Gauquelins undersökningar och nått samma eller liknande resultat. Och nya, lika märkliga samband har upptäckts. För att ge en antydning om den verkligt "ockulta" karaktär som många av dessa rapporter har, kan jag — helt på måfå — referera en forskningsrapport från Benders tidskrift 1972. Enligt astrologisk föreställning spelar det en viss roll för två makars möjlighet att nå ett harmoniskt äktenskap i vilket djurkrets-tecken de båda är födda. Inte alla stjärntecken passar nämligen lika bra för varandra. En forskare, R. Danneel, gjorde ett försök att testa denna hypotes på skilsmässopar och kom fram till att "skorpioner" är särskilt problematiska människor. I synnerhet skorpionkvinnor. För det första tycktes skorpionkvinnor enligt denna undersökning betydligt oftare än genomsnittet

gifta sig med män som var yngre än de själva, för det andra tycktes äktenskap med skorpionkvinnor oftare sluta med skilsmässa än andra äktenskap, t.ex. sådana där mannen var född i Skorpionens tecken. Förhållandet var statistiskt signifikant, men å andra sidan var undersökningsgruppen ganska liten, endast 1 608 par. Själv har Gauquelin vid det här laget analyserat födelsedata för mer än 50 000 personer.

*

Eftersom Gauquelin ogärna vill tro att planeternas lägen vid födelseögonblicket verkar bestämmande för människans hela framtida öde, har han sökt förklara sina rön med en genetisk hypotes som han kallat "kosmisk hereditet". Enligt denna skulle varje barn vid födelsen röja en medfödd känslighet för planetära "klockor". Födelsen påskyndas eller försenas därför att barnets organism reagerar på den störning som tar sin början när en planet just passerar horisonten eller når sitt maximum vid planetkulminationen. "På samma sätt som barnet ärver sin hårfärg ärver det också från sina föräldrar en tendens att födas när t.ex. Mars går upp", skriver han. Planeterna påverkar alltså födelseförloppet, inte karaktären. Ändå är det klart att karaktären måste stå i något förhållande till denna påverkan. För "planetkänsligheten" är ju inte i första hand förknippad med vissa familjer eller släkter utan har med barnets grundkaraktär att göra. Och varför påverkas t.ex. blivande läkare — och inte blivande skådespelare — vid födelsen negativt av Jupiter men positivt av Mars? Gauquelin blir vag på den punkten. Hans hypotes är ännu ganska flytande, och den har tolkats olika av olika forskare.

Men om "planetkänsligheten" går i arv från föräldrarna så borde föräldrarnas horoskop uppvisa samma planetställningar som barnens. För att testa det antagandet sammanställde Gauquelin födelsedata för 15 000 föräldrapar — och mycket riktigt! Horoskopen visade i detta avseende så slående överensstämmelser att oddsen mot slumpen befann sig i storleksordningen 500 000:1. Om däremot barnens födelse hade framkallats med konstlade medel (t.ex. genom kirurgiskt ingrepp) var överensstämmelserna helt slumpmässiga. Och dessa resultat stämmer ju väl med "hereditets-hypotesen". Men de strider inte heller mot traditionell astrologi.

*

I astrologiska handböcker finner

man ofta karaktärsteckningar av människor födda i de olika stjärntecknen. Tanken tycks vara att t.ex. "skorpionmänniskor" är väsentligen annorlunda funtade än "fiskmänniskor", osv., även om man erkänner att dessa grundkaraktärer i varje enskilt fall kan modifieras av många olika faktorer. Sådana karaktärsbeskrivningar förefaller väl ytliga och generaliserande. Ändå kanske det ligger något i tanken. Professor Ellsworth Huntington jämförde 1938 i en bok *The Season of Birth* födelsedata för ca 50 000 personer i USA. Han fann ett tydligt samband mellan olika personers begåvning, karaktär och karriär och den årstid då de var födda. Av USA:s mest berömda män och kvinnor föddes t.ex. mer än dubbelt så många i månaderna februari och mars som under årets övriga månader. Detta behöver i och för sig inte vara så förvånande. Vi vet att antalet födelser under året är ojämnt fördelade, och att det alltså föds fler människor under somliga månader än under andra. Vi vet också att spädbarnens genomsnittliga vikt vid födelsen kan variera något mellan de olika årstiderna. Så i och för sig skulle man nog kunna tänka sig att det i ett stort material gick att påträffa vissa begåvningskillnader mellan barn födda under olika årstider. Dessa skillnader kunde då förklaras med t.ex. klimatets inverkan, näringstillgång osv. Men mer betänksam blir man när man finner att de mest markanta skillnaderna inte gäller graden av begåvning utan arten. En hög procentandel av amerikanska ingenjörer var t.ex. födda i september-oktober, industriledare och kemister hade sina födelsedagar i augusti-september — och av 10 000 personer som suttit i New Jerseyfängelset var en hög procent födda i januari-februari! Här tycks det ju faktiskt vara rimligare att tala om en kosmisk hereditet (som avgör konceptionstillfället) än att skylla allt på vädret.

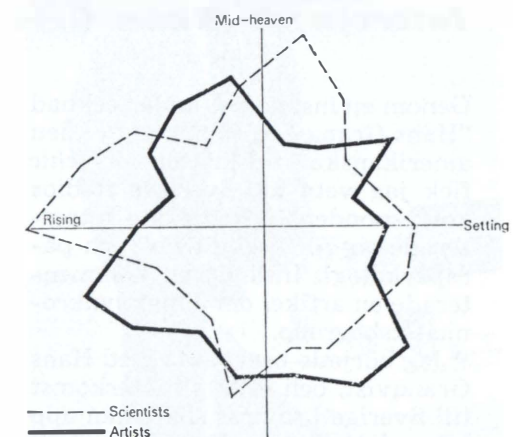
Red V.J. Brøndegaard skriver i tidskriften *Universum* (4/1972) att han företagit en liknande undersökning av födelsedata rörande ca 21 700 danskar som blivit nämnda i biografiska uppslagsböcker. "Av 6 387 läkare blev mer än 26 % födda i januari-april — det är 16 % fler än under hela resten av året! 5 104 civilingenjörers födelsedata visade två maxima: mars och augusti-september. Flertalet av 2 234 präster kom till världen i mars och augusti, påfallande få av 3 452 bildande konstnärer föddes om vintern, de flesta av 668 författare föddes i

mars, juni och augusti-september. Till skillnad från de övriga yrkesgrupperna visar 2 410 juristers födelsekurva ett brant fall under sommaren och en motsvarande stigning i oktober. Bara 1 433 musikers födelsedagar är någorlunda ensartat fördelade på de tolv månaderna." Undersökningen är inte redovisad på ett sådant sätt att man kan uttala sig om dess tillförlitlighet eller värde, men den visar i alla fall med hur enkla medel en sådan här forskning kan bedrivas. Många vetenskaper har ju nått en sådan grad av specialisering att lekmanen knappast har en chans att ens kunna utröna vad de handlar om. Men med astrobiologin är det annorlunda. Denna vetenskap befinner sig ännu i sitt begynnelsestadium. Många undersökningar som kan utföras är så enkla att vem som helst som har tid kan forska på egen hand. Det är ännu fritt fram för intresserade amatörer att göra betydelsefulla upptäckter — åtminstone vad gäller att förse forskningen med idéer och material. För den som är intresserad: lycka till!

*) I horoskopen för idrottsmän framträder Jupiter i själva verket starkt endast för lag-idrottsmän, t.ex. fotbollsspelare, medan Jupiter för solo-idrottsmän, t.ex. boxare, framträder signifikant svagt.

**) West J.A. & Toonder J.G., *The Case for Astrology*, Penguin Books 1973, sid 165.

Anm. Gauquelin har skrivit åtskilliga böcker av vilka kan rekommenderas *The Cosmic Clocks* som introduktion. (Förlag: Paladin, Frogmore, St Albans, Herts AL2 2NF England. Utg.år 1973)

Figur från en av Gauquelins skrifter. Rising = uppgång; Mid-heaven = kulmination; Setting = nedgång. Musiker och målare (den heldragna linjen) föds signifikant sällan då Mars eller Saturnus går upp eller kulminerar, medan motsatsen gäller för vetenskapsmän (den streckade linjen).

HANS GRANQVIST expert på Kina — och på meditation

Intervju SM Bilder Rein Vålme

Genom en insändare, undertecknad "Hans Granqvist, Hongkong", i den amerikanska tidskriften *Psychic* fick jag veta att Sveriges Radios korrespondent i Hongkong intresserade sig för "ockultism": och parapsykologi. Insändaren kommenterade en artikel om Jungs synkronicitetsbegrepp.

Jag började brevväxla med Hans Granqvist, och efter sin återkomst till Sverige i somras sökte han upp mig och berättade då en del om sitt sökande.

I Hongkong hade han deltagit i en diskussionsgrupp, där man bland annat hade pratat om meditation och parapsykologiska fenomen, studerat auror och gjort experiment med tankeläsning och psykometri. Eftersom Hans var den som kunde mest om meditation, var

det han som ledde de sammankomsterna och även undervisade litet i meditation. Det var hans första erfarenhet som lärare i detta ämne. Han hade lärt sig transcendent meditation, TM, så det var framför allt den metoden som han talade om.

Diskussionsgruppen hade bildats genom att en amerikansk dam, nära 200 kilo tung, hade kommit till Hongkong och hållit ett föredrag om Inner Peace Movement. En liten grupp människor kom och lyssnade på henne, och sedan fortsatte dessa att träffas för att diskutera, men gick mer och mer över till andra saker, som de var intresserade av.

En kiropraktor var duktig på psykometri. Genom att hålla i ett föremål kunde han säga en del om

vem det hade tillhört och vad som hade tilldragit sig kring det. Han såg framför sig scenerier i färg, vilka hade med föremålet att göra. Mycket ofta stämde det med verkligheten.

Men Hans Granqvists huvudintrösse är meditation. Han har nu hållit på och mediterat regelbundet i tre års tid — och blivit något av en expert. — I fjol kom han med en liten bok i ämnet, *Lyssna inåt!* — Mediation är till nytta på flera sätt, säger han, bland annat utvecklar den intuitionen. Det är i varje fall hans egen erfarenhet.

— Jag uppfattade mig tidigare som en mycket ointuitiv människa. Men efter en tids mediterande märkte jag att min intuitiva förmåga ökade. Och som journalist har man stor nytta av intuition, t ex när

det gäller att värdera olika och kanske motstridiga nyheter.

Men vad är intuition för något?

— Låt oss kalla det förmågan att förnimma vad som sker både i det förflutna, nuet och framtiden, men som man inte har kunskapsförutsättningar att förstå.

Men är inte intuition något väldigt osäkert?

— Jo, det är mycket som spelar in och stör det intuitiva arbetet. Gång på gång slår intuitionen fel. Det är ganska riskabelt att helt och hållet lita på den. Einstein har berättat att han en gång förspillde två år på ett fullkomligt meningslöst arbete, fastän han hade haft en intuitiv känsla av att det skulle leda någonstans. Intuition som enda handlingsbas tror jag inte på, men den kan förstärka vissa, helt rationellt grundade uppfattningar som man har.

— I det här sammanhanget måste man också beakta faran att blanda in önsketänkande. I tidskriften *Psychic* fanns en intervju med en synsk amerikan vid namn "Doc" Anderson. Han ansåg att George Wallace skulle vinna presidentvalet. Men Anderson är en mycket reaktionär person, och det var naturligtvis inte hans synskhet som sa honom att Wallace skulle bli näste president, utan hans egen politiska uppfattning, hans önsketänkande.

Men meditation är väl inte enda sättet att upparbeta den intuitiva förmågan?

— Speciella meditationsövningar hjälper fram intuitionen genom att ta bort spänningar och blockeringar. I övrigt kan man säga att man har intuition på sådana områden som man är intresserad av, inte andra. Om man arbetar intensivt med en sak, så skapas förutsättningar för att se och förstå på intuitiv väg.

Är det en stark önskan då, som går ner i det undermedvetna och aktiverar krafter där?

— Det går inte att säga precis vad som sker. Det är klart att man ofta vet en hel del mer än man tror. En del kunskaper har man "glömt", men vid en intensiv ansträngning, eller total avspänning, kan de flyta upp i medvetandet. En förutsättning för att intuitionen skall fungera är emellertid att man skaffar sig kunskaper och erfarenheter och att man arbetar intensivt med problemen.

Hans Granqvist har nu meditationkurser i Märsta — när han inte är ute och föreläser om Kina — men framför allt har han privatelever, meditation i samband med samtalsterapi: eleverna använder

meditationen som en väg till avstressning, och de får samtidigt lufta en del personliga problem.

— Det finns så oerhört många människor med psykiska problem, och meditationen har en stor uppgift att fylla på det terapeutiska området. Den möjliggör en frigörelse av de inre, medfödda krafterna, vilka har spärrats bland annat genom uppfostran.

Får man ökad självkänedom?

— Inte direkt. Inte som genom t ex psykoterapi och psykoanalys. Man tar ju inte direkt upp och behandlar problemen. Men en mängd spärrar tycks försvinna av sig själva. Och framför allt försvinner en massa ambitioner, det våldsamma strävandet efter vissa saker, som ofta inte är förankrat i ens djupaste väsen, utan bara är reaktioner på vissa problem man har men inte vill erkänna. Man ser saker och ting lugnare, man slutar "slåss".

Bland annat vänsterfolk beskyller ju meditationen för att vara passiviserande...

— Det finns en risk för att den kan verka så. Men jag vill understrika att meditationen inte bör leda till att man på något sätt avskiljer sig från samhället. Meditationen skall gå hand i hand med den normala yttre verksamheten — t ex med politiskt engagemang, om man har sådant intresse. Om meditation leder till en sorts världsfrånvändhet, är det bättre att lägga av med den. Den bör i stället frigöra krafter inom oss så att vi kan förverkliga oss själva i tankar, känslor och handlingar.

Hans Granqvist säger att man kan använda vilket meditations-system som helst. Själv använder han delvis enklare och ytligare former av meditation än den verkliga djupmeditationen, dvs det rör sig om rena avspänningsövningar.

— Avspänning och enklare meditation är en praktisk nödvändighet för många människor i nutidens samhälle. Men det vore mycket olyckligt om de förlorade sina uttrycksmöjligheter i aktivitet. Det skulle innebära att de förlorade en del av sig själva.

En del meditationslärare säger att meditation ger en upplevelse av att vara ett med allt...

— Ja, ju mer jag håller på med meditation, desto starkare får jag just den känslan, mystikernas karaktäristiska upplevelse. Och om jag ställer mig frågan vad sådant som intuition och tankeöverföring beror på, så har jag svårt att hitta någon annan förklaring än denna: gemenskap med allting. Det finns någon form av enhet, det är jag

övertygad om.

Vilken livsåskådning har Hans Granqvist? Är han religiös? Nej, svarar han. Ateist eller agnostiker? Marxist?

— Jag vet inte vad jag är. Nånstans mitt emellan allt det där. En gång i tiden trodde jag att jag hörde till dem som inte har något religiöst behov. Men på senare år har jag fått ändra på det en smula, eftersom mitt sökande ju är ett tecken på ett religiöst behov av något slag.

Hans kommer in på reinkarnationen. När han i somras vistades en tid i ett tibetanskt buddhistinstitut i Berkeley, USA, lärde laman ut en metod där man sitter och stirrar på sin egen bild i en spegel, timme efter timme. Det kan för några människor leda till intressanta upplevelser.

— När man stirrar på sin bild under mycket lång tid, händer olika saker. Ibland försvinner bilden helt och hållet, men ibland träder andra figurer fram. För mig kom en otroligt deprimerande rad av sårade, bittra krigare. Ett par av dem var tydligen kinesiska legosoldater, oerhört grovhyvlade och lidande, bittra och förbannade på livet överhuvud taget.

Med dessa krigare identifierade sig Hans Granqvist. De var hans

Forts. på sidan 25

Hans Granqvist pratar hos Sällskapet för Parapsykologisk forskning.

Världskriser och livets fullhet

Några anteckningar från en konferens av SIRI MALMBERG

I början av oktober anordnades en konferens av ett den Nya Tidens center, Findhorn Foundation, i norra Skottland. Temat för konferensen var *världskriser och livets fullhet*, och 150 deltagare hade mött upp från USA, Sverige (7 st) Danmark, Tyskland, Holland, Belgien, Frankrike, Jugoslavien, Mexiko, Kanada, Australien, Nya Zeeland och Sydafrika — samt cirka 150 av centrets egna medlemmar.

På förmiddagarna hölls föredrag, och på eftermiddagarna samlades deltagarna i diskussionsgrupper.

NY TID

Här några synpunkter som fördes fram av talarna:

Världens kriser i dag är ett led i vår planets utveckling. Mycket i vår tid innebär *slutet* på en era och *början* av något nytt. Därför behöver vi vara öppna för nya tankegångar, nya möjligheter, nya vägar.

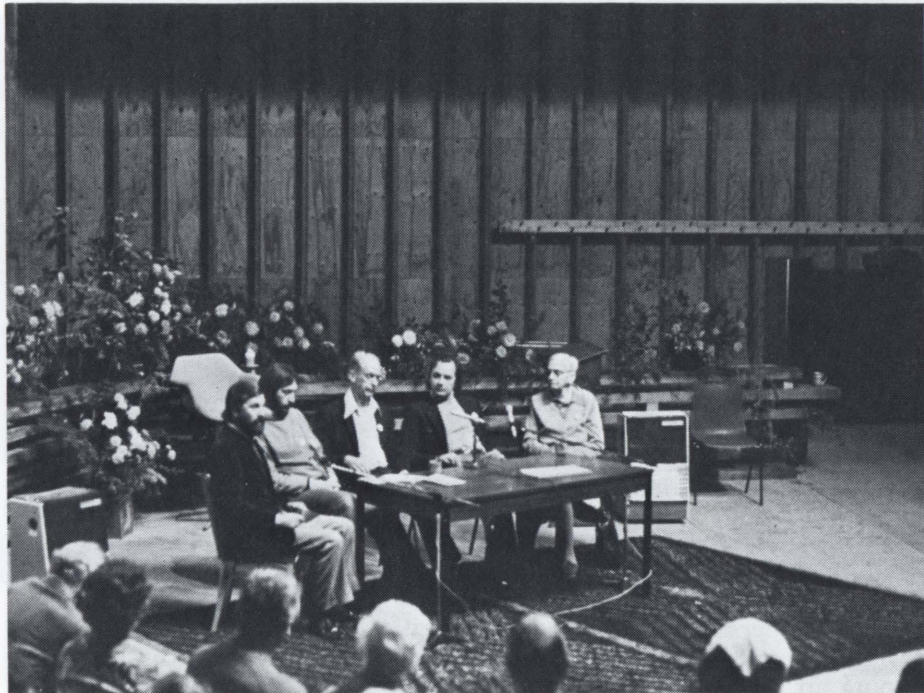
Det är vi människor som är orsaken till kriserna. Så vi måste börja förstå oss själva, förändra oss själva och vårt tänkande, vår syn på livet och miljön. Vi måste också lära oss förstå våra relationer till varandra och fråga oss: hur väl kommunicerar jag med min nästa? Vi måste finna vår väg till Sanningen för att finna livets fullhet, och var och en måste börja med sig själv. Vad vi, envar, gör väl i det lilla, välsignar det hela, och vi kan också vara goda exempel. I livets fullhet finns ingen kris. Det som hindrar vår utveckling dit är bl a egoism och habegär.

Vi behöver alla varandra, vi behöver en vilja att kommunicera med vår nästa och gå henne till mötes.

I den Nya Tiden är människan en förändringens agent eller ombud. Förändringar behöver ske på många nivåer. I den Nya Tiden finns ingen form av klasstänkande. Den består endast av människor som vill ägna sig åt att ge av sig själva. Den Nya Tiden har ett nytt medvetande, ett planetariskt medvetande, ett energifält som var och en kan tona in sig på. Alla de människor runt om på vår planet som är samstämda med detta nya medvetande eller energifält, bildar den Nya Tidens organism och vision.

NY MEDVETENHET

Vi behöver se och förstå från ett vidgat medvetandes synpunkt, vi behöver vakna upp och se vad vi verkligen är, vi

I University Hall, som byggts av Findhorn-medlemmar, hölls föredrag under konferensen 1976. På bilden syns en panel svara på frågor.

behöver fullkomnas.

Vi behöver uppleva gemenskap med allting och se Enheten i olikheten.

Allt är beroende av sin omgivning. En människa fungerar som en del av det hela. Den ursprungliga källan till allt är Livet, och Liv är Ande. Våra förfäder lärde mycket av naturen. Den är ju direkt styrd av den Högre Intelligen, Skaparen. Vi behöver i mångt och mycket återfinna våra förfäders vishet, ja i viss mån återgå till det gamla, men på en högre nivå.

Naturväsen var en del av våra förfäders verklighet. Vi kan få kontakt med dem genom att i kärlek tona in oss till dem; de är en del av skapelsen. Vi behöver lära oss att kommunicera inte bara med blommorna i fönstret utan med allt liv och handla i omtanke om det.

Om vi låter naturen sköta sig efter sina egna lagar, har den kontroll över sig själv och förlorar inte balansen.

Människan förstör naturen för att få en högre levnadsstandard. Men energi kan vi utan att skada något utvinna från solen, vinden och vattnet. Människan måste lära sig att förstå naturen och arbeta med dess lagar, inte *mot* dem. Att förstå naturen är att först och

främst förstå att allt liv är ett. Det är bara dess former som till synes skiljer och skapar olikheter. Vi måste också lära oss förstå att djurlivet, från det allra minsta, är lika viktigt som växtlivet. När vi lärt oss det, visar vi också vördnad för allt liv.

Människan i de stora städerna har förlorat sin identitet. Det behövs ett nytt samhällstänkande med mindre samhällen, mindre städer, vilket skulle ge människorna mer intresse och ansvarskänsla för samhällets skötsel. Mindre industrier, utan åtskillnad av könen, skulle ge större intresse för arbetet och bättre insikt i hela arbetsområdet och en starkare gemenskap.

Det är av största betydelse att vi förstår meningen med det vi gör och att vi får arbeta efter vår egen inspiration och intuition. Och det måste skapas möjligheter för människor att återgå till att arbeta med naturen.

Detta var spridda anteckningar från föredragen.

DISKUSSIONER

På eftermiddagarna samlades många av deltagarna i 15 diskussionsgrupper med cirka 12 personer i varje grupp, var och en med en Findhornmedlem som

ledare.

Sista dagen redogjorde en deltagare från varje grupp för gruppens erfarenheter av veckans diskussioner. För två av grupperna hade veckan varit en plågsam 'process'; de hade inte kunnat finna någon gemenskap kring konferensens tema. Några deltagare hade lämnat sina grupper. I övrigt hade diskussionerna och alla erfarenheterna från konferensen blivit en inre förändringens tid för deltagarna. En grupp sa att en sådan "förändring låg i själva luften i Findhorn, att den inte kunde beskrivas i ord men borde ge gensvar i världen".

Flera grupper hade erfart att de två första dagarna varit svåra. Någon sa att skillnader i ålder, intellekt, känslomhet och utbildning hade hindrat manifestandet av gemenskap och samstämdhet. För dessa hade dock tredje dagen blivit ett öppnande till utbyte och förståelse.

En grupp som hade en mycket svår deltagare fann att det inte var någon idé att diskutera hans problem. De förstod att människans helhet eller fullkomnande i grund och botten är en kärleksfull inställning och inte en massa ord. Detta kom dem att öppna sig och tala med varandra på ett nytt sätt, ett riktigt sätt. De la ner sina förutfattade meningar, sina försvarsattityder och sin rädsla. Detta ledde i sin tur till att den svåra deltagaren bad om förlåtelse. Han öppnade hela sitt inre för gruppen och fann att han i stället för hat, aggressivitet, negativitet osv. kände verklig tillgivenhet för dem alla, men han måste liksom kämpa för att släppa fram sitt rätta jag.

En annan grupp vittnade om att man först höll på att kollapsa liksom, till synes, världen utanför, men ur olikheterna växte så småningom fram en mycket varm gemenskap, och med den försvann krisen de råkat in i. De trodde t o m att de funnit det sätt att leva på som Jesus Kristus lärde. De ville förstå tillämpa det i sitt dagliga liv.

Vad blir nu resultatet av en sådan här konferens? Deltagare har själva vittnat om den förändring inom dem själva som konferensen lett till. Därigenom har de kommit att förstå att världsläget i dag har långt djupare orsaker än penningpolitiska, energipolitiska, ekologiska osv.

Världen behöver förändras, och man kan alltid börja med det man har: sig själv, gruppen, det egna samhället. Med ett gott syfte är inget initiativ för litet, och med den här konferensen har en sten av upplysning blivit kastad i det till synes sovande planetariska människohavet i visshet om att ringarna av förståelse kommer att sprida sig.

Anm. Adress: Findhorn Foundation, The Park, Forres IV 360TZ, Scotland, U.K.

Försök lyssna till vad jag inte säger

Låt dig inte luras av det ansikte jag visar, för jag har tusen masker. Och ingen av dem är jag. Bli inte lurad, för Guds skull bli inte lurad.

Jag ger dig ett intryck av att vara säker, att självförtroende är mitt namn och kyligt lugnt mitt agerande. Och att jag inte behöver någon. Men tro mig inte.

Djupt nere dvärls mitt verkliga jag i förvirring, i fruktan, i ensamhet. Därför skapar jag mig en mask att dölja mig bakom, att skydda mig från de blickar som vet. Men just en sådan blick är min räddning.

Det betyder, att om den åtföljs av accepterande, då åtföljs den av kärlek. Det är det enda som kan befria mig från de fängelsemurar jag byggt åt mig själv.

Jag är rädd för att djupast inne inte vara någonting och att jag inte är något alls att ha, och att du skall upptäcka det och stöta bort mig.

Så börjar paraden av maskeringar. Ständigt småpratar jag med dig. Jag berättar allt som egentligen inte betyder något, men ingenting om vad som betyder allt, vad som ropar inom mig.

Var snäll och lyssna noga och försök höra vad jag inte säger.

Jag skulle vilja vara äkta och spontan och mig själv, men du måste hjälpa mig. Du måste räcka ut din hand.

Varje gång du är snäll, vänlig och uppmuntrande, varje gång du försöker förstå, för att du verkligen bryr dig om, då börjar mitt hjärta få vingar. Mycket spröda vingar, men vingar.

Med din känslighet och sympati och din förmåga att förstå, är det endast du som kan befria mig från min skuggvärld av osäkerhet, från övergivenheten i mitt fängelse.

Det kommer inte att bli lätt för dig. Ju närmare du kommer mig, desto blindare slår jag kanske tillbaka.

Men jag har hört att kärleken är starkare än tjocka murar. Och däri ligger mitt hopp, mitt enda hopp.

Jag ber, försök riva dessa murar med fasta händer. Men varsamma händer — för ett barn är mycket känsligt.

Vem är jag, kanske du undrar? Jag är någon du känner mycket väl. För jag är varje man du möter och jag är varje kvinna du möter. Och jag är också du själv.

ANONYMOUS

(Övers. från eng. Bertil Nilsson)

Bertil Nilsson har sett dikten, av anonym författare, i ett häfte för skapande dramatik, och översatt den från engelska. "Troligen", säger han, "är den ett resultat av de numera så populära encounter-grupperna."

Puthoff och Targ svarar Randi

I nr 9, 1976, informerade vi om illusionisten James Randis Gellerbok. Randi kritiserar där bla de vetenskapliga undersökningarna vid Stanford Research Institute i Kalifornien och utdömer dem som värdelösa. Forskarna, Puthoff och Targ, lade inte märke till illusionisttrick, utan blev lurade, anser han.

Som svar på en del av Randis kritik har SRI-forskarna sänt ut några blad med korrigeringar av oriktiga uppgifter hos Randi. I 24 punkter tar de upp och tillbakavisar kritiken.

En viktig del av Randis resomang är antagandet att Gellers vän Shipi Shtrang var närvarande och kunde hjälpa till med trick. Puthoff och Targ genmäter till detta att varken Shipi Shtrang eller någon annan tänkbar medarbetare till Geller hade tillåtelse att vistas inom "the target area", dvs det område där "målbilden", som Geller skulle gissa på, fanns. Ingen potentiell medarbetare till Geller kunde på förhand eller under experimenten känna till målbilden. Illusionister, som forskarna rådfrågat, hade rätt dem till denna försiktighet.

Randi påstår att SRI-forskarna inte hade konsulterat en trollkonstnär förrän efter försöken. De båda forskarna genmäter att den ene av dem, Targ, själv är en erfaren amatörillusionist sedan 20 år samt att man dessutom hela tiden rådfrågade en illusionist, som specialiserat sig på att avslöja falska poltergeistfall. (Denne vill vara anonym.) Efter experimenten hade man kontakt med en världskänd trollkonstnär och kritiker av psykiska fenomen, Milbourne Christopher, som fick studera videotape och film från experimenten och gav råd om den fortsatta forskningen.

Det gjordes vid SRI experiment med en kompassnål, som Geller fick att röra sig. Randi förklarar i sin bok att Geller naturligtvis hade en magnet i munnen. Forskarna replikerar att de ju i filmen förklarar att de vid tillbakablick anser detta experiment otillfredsställande. De hade nämligen funnit att de effekter som Geller åstadkom, kunde frambringas med hjälp av ett litet metallstycke, så litet att det inte kunde upptäckas med magnetometer. Därför ansåg de att detta experiment inte var tillräckligt säkert, även om de inte hade något bevis för att Geller fuskade.

Randi spekulerar i att Geller un-

der några försök fått lämna det isolerade rummet — text för naturbehov — och då passat på att fuska, med hjälp av sin närvarande vän Shipi, som kunnat ge tecken. Forskarna svarar att Geller aldrig fick tillåtelse att lämna sin plats under försöken.

Randi påstår att det rādde oordning under experimenten. Han åberopar ett uttalande av kapten Edgar Mitchell, som sagt, enligt uppgift, att han befann sig där praktiskt taget hela tiden och är en medarbetare i allt arbetet med Geller vid SRI och att forskarna var så angelägna om att behålla Geller hos sig att de tillmötesgick alla dennes nycker. Forskarna svarar att kapten Mitchell inte befann sig på SRI under något av de experiment som har rapporterats i artikeln i tidskriften Nature, utan endast under tidiga förberedande försök, när man arbetade med att få fram tillfredsställande experimentanordningar.

Beträffande Randis spekulation att Geller kunde kika in i en låda med en tärning, vilken skakades — varpå Geller gissade på tärningens läge — svarar forskarna att film och videotape visar att Geller inte öppnade locket och kikade in i lådan. De upplyser också att illusionister, som studerat filmen och videotapen, inte kunnat upptäcka något trick.

En journalist på tidskriften Times har påstått att Gellers tio gissningar på tärningen i lådan (där han hade rätt åtta gånger och avstod två gånger) endast var en del av en längre experimentserie med hundratals försök; forskarna valde för publicering ut ett lyckat set. Puthoff och Targ genmäter att de tio gissningarna var samtliga som gjordes av denna typ av experiment.

Uri Geller är ju känd för att kunna böja metallföremål på paranormal väg. Men SRI-forskarna understryker att de under strängt kontrollerade laboratorieförsök inte kunde konstatera någon metallböjning av Geller — vilket de även framhåller i sin film.

Harold Puthoff och Russell Targ slutar med att säga att de noga har studerat James Randis bok och funnit att i vartenda fall, där Randi spekulerat i brister i försöksanordningarna, är spekulationerna felaktiga. Detta faktum, menar de, utgör ytterligare ett stöd för existensen av de fenomen som observerats.

"SPONTAN YOGA"

av
Swami Muktananda

Pris 15:—

SIDDHA YOGA DHAM

Box 6019, 200 11 Malmö

040/97 27 97

Portofritt vid insättning på pg 87 45 08-5

"THE INNER WORLD OF MAN"

is the theme of a seminar being held under the leadership of LESLIE HARVEY at the Marienlyst Hotel, Helsingør, from 23 July—30 July, 1977. This journey into man's inner, spiritual consciousness is designed to help him release his latent perceptive and healing faculties, and the programme, which is an intensive one, is balanced with discussions and practical sessions.

Further information about this seminar, or concerning the Foundation's activities in Europe, can be obtained from: The Seminar Secretary, The White Rose Foundation, Charisma, Frances Avenue, Maidenhead, Berks SL6 8NX, England. An International Reply Coupon should be enclosed with your request.

Dig Betros

Boken *Dig betros Österns vishet*, nu i nyutgåva, fick en kritisk recension av Tomas Löfström i nr 8. Vi har tillskrivit Svenska Tibetkommittén och frågat om deras mening. Ordföranden David Ståhl svarar:

"Ingen i Tibetkommitténs styrelse har läst boken 'Dig betros Österns vishet', men så mycket är säkert att några tretusenåriga manuskript finns ej — och har aldrig funnits i Tibet — av den enkla orsaken att tibetanskan ej hade någon skrift förrän på 600-talet e. Kr., då kung Strongtsen Gampo införde ett alfabet hämtat från Kashmir. Det är samma alfabet som fortfarande används. Mig veterligt har det ej funnits några kinesiskspråkiga manuskript förvarade i Tibet.

Konfutse och Laotse är okända i Tibet. Då Mao Tsetung lanserade anti-Konfutsekampanjen i Kina för något år sedan, ansågs det meningslöst att lansera den även i Tibet. I stället drev man en anti-Dalai Lamakampanj där."

UTLÄNDSK BOKVANDRING MED ROLAND ADLERBERTH

Bermudatriangeln, djävulstriangeln, limbo of the lost och allt vad den kallas, den där oregelbundna fyrkanten mellan Bermudas, USA-kusten och nordligaste Västindien, där båtar och flygplan försvinner på löpande band, har länge fascinerat mig, och jag har ivrigt och energiskt studerat det mesta som kommit ut i branschen. Visste ni förresten att redan gamle fine Ivan T. Sanderson var och nosade på limbot i fråga, och att det var han som först sammanförde det med Djävulshavet söder om Japan och en del andra oroliga havsområden till ett världsomfattande mysterium — en sanning som kommit litet i skymundan inför den energiska självreklam som bedrivits av de två mer ytliga mysteriespridare som på senare år allt mer lyckats framstå som triangels uppfinnare, och på ett helt annat sätt än den mer allvarligt syftande Sanderson lyckats popularisera den i bokform, nämligen John Wallace Spencer och Adi-Kent Thomas Jeffrey. Det är killar som numera lever ett rikt liv som föreläsare om triangeln i fråga, och vilkas böcker i ämnet snabbt kommer i pocketbokformer som säljer i många hundratusentals exemplar, och som otvivelaktigt är mycket roligare än Sanderson, eftersom de till skillnad från honom aktar sig noga för att förstöra ett bra mysterium med några vetenskapliga hämningar.

Och grundboken för den som vill sätta sig in i den troende sidan av mysteriet lär väl alltför vara John Wallace Spencers *Limbo of the Lost* (Bantam, \$ 1:50), som nyss kommit i sin 13:e reviderade och utvidgade upplaga (originalet kom 69, så det är till att sälja bra). Den är grundboken därför att den i stor utsträckning koncentrerar sig till case histories om alla de mer kända fartygs- och flygförsvinnandena, och på ett förtjänstfullt sätt ger legenderna om desamma, med alla mystiska detaljer kärleksfullt understrukna. En ren "faktasamling" alltså och mindre inriktad på att ge några förklaringar till vad som kan ligga bakom, även om Spencer då och då mumlar något hotfullt om människosamlade tefat i trakterna. Fortfarande, förefaller det mig, den bästa förstaboken för den som

vill sätta sig in i vad den troende sidan stöder sig på.

Däremot hade jag svårt att plöja mig igenom Spencers nya, *No Earthly Explanation* (Bantam, \$ 1:75), där författaren gapar efter alltför mycket: tefat, liv i världsrymden, dänikenska teorier om att vi själva egentligen är genetiska förbättringar utförda av utomjordare; diverse föga troliga förklaringar till både triangeln och ufos, baser på månens baksida och annat i den stilen, allt framfört på en malande prosa och med avsevärt mera tro än bevis för alla de teorier som hoppar kråka genom boken.

Lättlästare är då förvisso Adi-Kent Thomas Jeffreys nya, *They Dared the Devils Triangle* (Warner, \$ 1:50), för den skomakaren har varit förnuftig nog att bli vid sin läst och ägnar sig här mest åt mer eller mindre kända gubbs och kvinnfolk som har varit inne och blivit nosade på av de mystiska krafterna som driver sitt spel här, men klarat sig utan att bli uppäten och kommit tillbaka igen för att berätta sina sällsamma (men föga vittnes- och faktaunderstödda) historier. Men naturligtvis ett och annat mystiskt definitivförsvinnande och annat krytt och spännande här också — bland annat dyker kära gamla försvunna flygerskan Amelia Earhart upp igen, som offer för det japanska djävulshavets märkeliga krafter. Och ett märkligt triangelmoln framförs ock i full frihet.

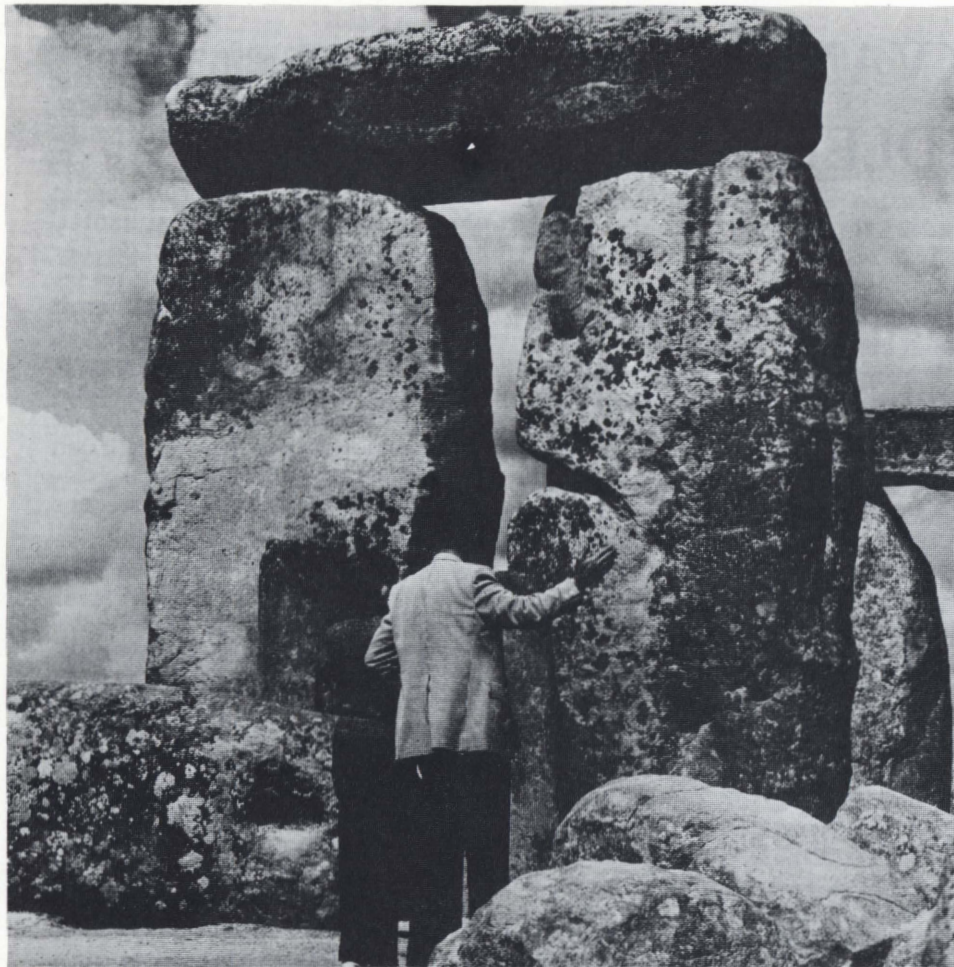
Men tyvärr har jag nyss läst ytterligare en bok i branschen, en verkligt bra sådan, och den har sorgligt nog pressat ner min troskvotient i fråga om triangelmystiken nästan ända ner till nollåget, nämligen Lawrence David Kusches *The Bermuda Triangle Mystery — Solved* (Harper & Row, \$ 10:—), en föredömlig vetenskaplig procedurdeckare av yppersta klass.

Kusche är bibliotekarie och fick som sådan naturligtvis många låntagarförfrågningar om litteratur om Bermudatriangeln. Upptäckte så småningom att det förekom förfärligt mycket skrik (spännande men föga dokumentärbelagda historier från området) men mycket litet ull (klara utredningar om hur alla de här försvinnandena egentligen gått till). Och alltså företog

han sig, som den gode bibliotekarie han är, att genomföra en ordentlig källgranskning i målet. Det är den som föreligger här, och den är direkt förödande för oss som älskar ett fascinerande mysterium långt ute i gränsvetenskapens utkanter. För han upptäckte under de här forskningarna att många av de ledande försvunna inte försvunnit alls utan dykt upp igen efter ett tag, litet stormskadade men fullt obortrövade av tefat eller andra fascinerande företeelser; att en del av de försvunna båtarna var så till den grad försvunna att de aldrig existerat utanför bermudafantasternas spännande böcker; att flera som enligt böckerna försvunnit spårlöst i stiltje i själva verket varit ute för vrålände hårt väder när de hörde av sig sist och att man hittat åtskilligt med vrakspillror efteråt; att... ja kort sagt att det rytande gränsvetenskapliga lejon, som hos Spencer och Jeffrey och Berlitz uppslukar var och varannan stackars flygare eller sjöman som vågar sig in i området, med litet rejäl källforskning kan trimmas ner till en tämligen ofarlig liten pudel, visserligen med en liten kärna av fortfarande olösta mysterier. Men sådana finns ju i alla hav — tänk bara på den där supertankern tidigt i våras, till exempel, som säkert skulle ha räknats in som ytterligare ett av djävulshavets mysteriösa offer, om man inte råkat hitta två överlevande så småningom och därmed fått besked om att den dels brutits sönder genom egna bristfälligheter, och dels inte alls gått under i djävulshavet utan avsevärt närmare det asiatiska fastlandet.

Så visserligen är det trist att få ett bra mysterium förstört, men ändå rekommenderar jag i hög grad Kusche till envar triangeltintresserad — för där har ni fakta i målet, ytterst väldokumenterade fakta.

Över till tefaten med Donald E. Keyhoses senaste, *Aliens from Space...* (Doubleday, \$ 7:95), som jag tyvärr kommit över först med en viss fördröjning — den kom ut redan 1974. Men den är väl värd att läsas fortfarande — Keyhoe hör ju till de verkliga veteranerna inom ufoforskningen och är behagligt fri från alla svärmeandetedensser, och han har mycket av vikt att säga också i den här boken, som handlar mer om spelet kring tefaten än om tefaten själva. Jag har tidigare sett med en viss skepsis på allt tal om hur amerikanska Air Force, CIA och andra organisationer envist och energiskt strävat efter att lägga lock på alla tefat, tysta ner dem och förlöjliga all ufoforskning och alla

vittnen, allt i avsikt att försöka få allmänheten att tro att allt som har med ufos att göra är bluff och båg. Men Keyhoses grundliga och informerade redovisning av sina och NICAPs mellanhavanden med myndigheterna och det han och andra lyckats forska fram om den förda politiken har övertygat mig på den punkten — all effektiv tefatsforskning har tydligen intensivt motarbetats på högsta ort i USA, törhända i andra länder också.

Därtill får man hos Keyhoe en hel del intressanta inblickar bakom Condonrapportens kulisser — som ledande NICAPare hade Keyhoe en del att göra med kommissionen och dess arbete, och hans avslöjanden av hur det där arbetet gick till — och inte minst av spelet kring rapportens publicering — förklarar en hel del om denna märklige rapport, där Condons egen inledning går stick i stäv med mycket av vad som sägs i själva rapporten, fullt medvetet, eftersom rapporten publicerades med så kort varsel att man cyniskt hoppades på att journalisterna skulle tvingas basera sina recensioner och presentationer på den rent negativa inledningen, eftersom de inte hade en chans att hinna plöja igenom de många hundra rapportsidorna. Varefter minst 90 procent av journalisterna mycket rik-

tigt föll i CIA-Condon-gropen.

Underliga och säregna sekter världen över är det mycket intressanta ämne som mångskrivande Egon Larsen redovisar i sin senaste bok *Strange Sects and Cults* (Hart, \$ 2:45). Där finns åtskilliga världsundergångare och ockulta tokar, mördarsekter som thugger och assassiner, djävulsdyrkare och ormdyrkare, men också många mer dämpade och därmed också mänskligt intressantare sekter — de ryska dukhoborerna, t ex, som för sin tros skull utvandrade till Nordamerika och bildade intensivt slutna samhällen där. Och *the Amish*, som vandrade ut från Mellan- och Västeuropa och numera lever i jordbrukarsamhällen mindre än 50 mil från New York, samhällen där man stannade klockan 1727 och där ingenting som hänt sedan dess får påverka livet för the Amish, där de vandrar omkring i sina enorma svarta hattar och kläder utan knappar — när en medlem av sekten köper en ny gård (vilket händer ofta, för det är en välbärgad sekt) blir familjens första handling att riva ut alla elektriska trådar och återgå till 1700-talet. Och de brittiska israeliterna, en sekt från 1800-talets mitt som är helt övertygad om att britterna stammar från Israels tio förlorade stammar och har massor av

bevis för den saken — lika säkra som Olaus Rudbecks diton för att Atlantis låg i Sverige — "saxare" betyder så klart "Isaks söner", den skotska kröningsstenen är i själva verket Davids gamla kröningssten, Englands gamla mått och vikter bygger helt på de gamla israeliska och så vidare. En intressant bok om människors tro, anständigt skriven sålunda att Larsen genomgående redovisar, inte förlöjligar; att en del av de mer kusliga bland de här sekterna ändå framstår som ytterst osympatiska är inte Larsens fel utan deras eget. Och med sitt utmärkta register blir boken rentav något av en uppslagsbok i sitt speciella ämne.

Jean-Baptiste Delacour redovisar i *Aus dem Jenseits zurück* (Econ) en samling redogörelser för kortare besök på "andra sidan", historier om människor som varit mer eller mindre definitivt dödförklarade men återvänt till livet och kunnat berätta om vad de upplevat. Ingen strikt vetenskaplig bok, men en ärlig strävan att lägga fram material för en tes som författaren själv tydligen tror på, men inte ser som säkert bevisad (ännu), nämligen att det finns något efter döden — och ett något som hos många av Delacours återvändare är märkligt likartat: en värld med sol och lycka och mycken grönska, där man möter vänner och släktingar som "gått före" och där allt är sant överjordisk lycka — men inte genomgående: Curd Jürgens, känd tysk skådespelare, hade t ex en ren helvetesupplevelse när han dog under en hjärtoperation. — Många redogörelser, från kända och okända, ryms i denna läsebok och exempel-samling, där Delacour redovisar massor av människors upplevelser under en kortare tid av död eller i andra, likartade situationer — han berättar också om t ex engelskan Helen Raintree, som företar långa utanför-kroppen-resor genom en "överjordisk värld" och om Therese Laffeld, som under perioder med upp till 48° feber under hypnos berättar om sina många tidigare liv. Men huvudtemat är alltså "vad händer oss efter döden", redovisat i en lång rad rapporter. Och författarens måttfulla lugn och ärliga sökande gör boken både intressant och läsvärd.

En kuslig spökhistoria ur verkligheten berättas av ett av offren i Jan Bryant Bartells *Spindrift* (Hawthorn, \$ 7:95). Börjar i dur med att miss Bartell, skådespelerska och lyriker, flyttar in i ett gammalt hus i New York som är rena drömmuset. Men fortsätter in i allt större kus-

lighet i och med att hon, hennes man och parets hund utsätts för allt mer utpräglade ockulta upplevelser, genomgående av det mer skrämmande slaget. De flyttar till slut, men fenomenen följer dem, sällsamma skuggor och oförklarliga ljud, kvävande mörker och många andra märklige ting — men också positiva upplevelser, som förvandlar skeptikern Jan Bartell till en energisk forskare i det övernaturliga, förvandlar hennes liv inte bara i negativ riktning utan också i positiv. Men det negativa överväger: hunden dör, och mindre än ett dygn senare får hon besked om att också en människa dött. Och sedan följer dödsfallen slag i slag, infarkter, självmord, mord, och skuggorna drar ihop sig mer och mer. Hon skriver sin bok, en sällsam närbildsskildring av en människas kontakter med något oförklarligt och övernaturligt, men får aldrig se den i tryck — förlaget berättar i en efterskrift att hon dog i hjärtslag en månad efter att hon lämnat in det färdiga manuset. Som det sista offret för de krafter som samlats kring henne?

En säregen bok, svår att tro på. Men svår att glömma också.

Thaning & Appels Atlantisböcker har tyvärr fallit offer för den danska förlagskrisen, men höll stilen in i det sista, med verk av J.G. Bennett, J.G. Chatterji och John C. Lilly.

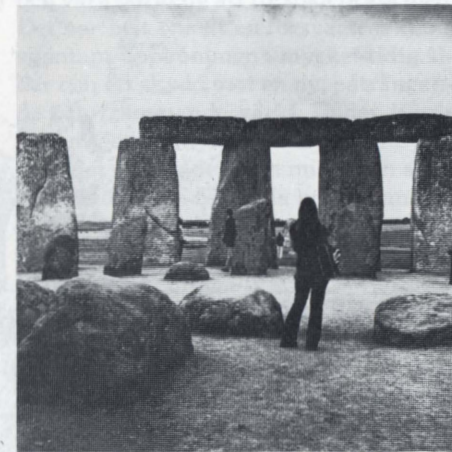
J.G. Bennetts *Gurdjieff — en Ny Verden skabes* är en omfångsrik biografi över denne märklige kaukasier, som både genom sina egna insatser och genom lärjungen Ouspenskij's "Tertium Organum" kom att utöva ett stort inflytande på europeiskt tänkande under seklets förra hälft. Med det nya intresse för all slags mystik och världsfröklaringar som svallat fram på senare år lär väl Gurdjieffs liv och läror snart vara mogna för en ny renässans, och Bennetts bok är en bra introduktion till bådaderna.

J.G. Chatterjis *Indisk visdom* är en tunn introduktion för västerlänningar till den indiska religionens och livsåskådningens huvuddrag. Utgår från Vedaböckerna och är mer filosofisk/transcendental än historisk/redovisande, koncentrerad och därmed svår, men efter vad det förefaller mig en god sammanfattning och alltså värd litet ansträngning.

John C. Lilly, delfinforskaren som allt mer förrådde sig in i sin egen själ redovisar i *Cyklonens centrum* egna inre medvetandesvidgande och gränsöverskridande upplevelser, åstadkomna genom meditation och hypnos, LSD och andra droger.

Som fört honom ut på färder i tiden och rummet och dimensionerna — bland annat möten med rymdvarelser som de Puharich berättar om i sin underliga bok om Uri Geller, och med andra varelser på och utanför jorden som påminner om de C. S. Lewis berättar om i sin SF. En underlig bok.

Bilderna till krönikan är tagna från ett mycket tjusigt bildverk om en mycket märklig punkt på vår

Hans Granqvist

Forts

tidigare inkarnationer. Ändå säger han att visst är det möjligt att det på något sätt var fantasin som spelade. Men han upplevde det inte så.

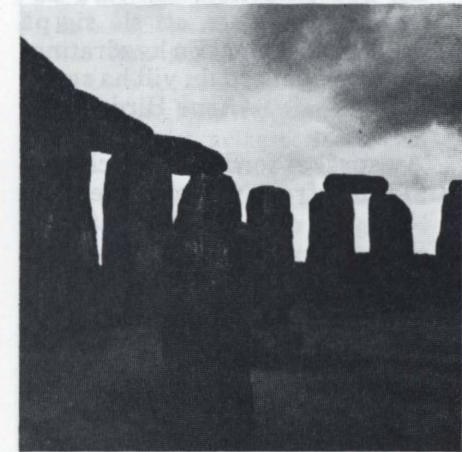
Hans tror alltså att han varit kines i flera tidigare liv. Men i den närmast föregående inkarnationen var han amerikan och levde i slutet av 1800-talet, "en religiös fanatiker och buse som ställde till ett helvete för sin familj". Han såg en glimt av familjen vid middagsbordet med sig själv i högsätet och förnam familjemedlemmarnas attityd till honom. Och Hans menar att om reinkarnation och karma är verkligheter, så såg han saker i det där livet som påverkar hans liv nu.

— Jag har haft en ganska olycklig ungdom, säger han. Visionen av mitt förra liv gav ett slags förklaring på detta och kändes därför som en mycket stark befrielse.

*

Den 25 november höll Hans Granqvist ett föredrag i Stockholm om "meditation, intuition och paranormal förmåga" hos Sällskapet för Parapsykologisk Forskning, där han är medlem. Han nämnde bland annat att det förefaller som om intresset för andlig utveckling minskar i Asien, medan det ökar i väst. De andliga rörelserna i Asien har stagnerat eller förlorat i betydelse

jord, nämligen Theo Bergströms *Stonehenge* (Bergström + Boyle). Karta över Stonehenge och kort historik över detsamma, men framför allt en bildbok som fint följer Stonehenge genom ett dygn, från natt till kväll, i en svit av både helhetsbilder och detaljer. En arkaisk konstupplevelse och samtidigt en användbar hjälpreda för detaljstudier av olika stonehengeska märkligheter.

på grund av människornas kamp för att uppnå en tillräcklig materiell standard — medan man i väst, där en hög levnadsstandard redan finns, ser ett ökande intresse för andliga rörelser, så att många asiatiska andliga lärare finner ett bättre arbetsfält i väst än i Asien för traditionella österländska tankar.

SM

Anm. Hans Granqvist har adressen V. Bangatan 53 B, 19500 Märsta. Tel. 0760/186 02.

Råkost hjälper

Dr Karl-Otto Aly i HÄLSA:

"När vi äter kokt föda sker en ökning av antalet vita blodkroppar, leukocyter, i blodet. Så sker också när vi utsätts för t ex en infektion — de vita blodkropparna är en av kroppens viktigaste försvarsmekanismer, de kan uppta och oskadliggöra bakterier och främmande ämnen. När vi äter råkost uteblir leukocytbildningen. Det måste tolkas så att kroppen uppfattar råkosten som en riktig, ursprunglig och normal kost medan den kokta kosten utgör en onormal, icke ursprunglig kost som medför att kroppen ställer sig i 'försvarsposition'.

Dessa reaktioner i kroppen är om något ett tecken på att råkosten är vår rätta och ursprungliga föda. Råkosten är en levande föda som vår kropp välkomnar."

AFORISTISK ETIK

"En god stilövning för våra dagars författare vore, att slå sig på hållristning ett slag. En kvadratmeter sten och det ord du vill ha sagt."
(Arne Hirdman)

"Av språket fordras rätt och slätt att det bär fram vad man menar."
(Kongfutse)

Att tala med människor om livets djupaste och vitalaste problem är som att spela violinsolo i en konsertsal och se publiken avlägsna sig allteftersom man ger sitt bästa.

Aforistiker är förvisso lika egocentriska som andra ordmakare, men de har den fördelen, att de inte tar så stort utrymme och inte kräver så mycken tid.

I ett samhälle, där alla verksamma lever under enerverande tidsnöd, är de mångordiga och tjockluntade rena hälsosabotörerna.

"Standardjäkt: andlig digerdöd."
(Anders Örne)

"Det gäller icke *vem* som har rätt, utan *vad* som är rätt."
(Buchman)

"Tala endast om du har något att säga som är bättre än tystnaden."
(Talmud)

Det onda är smittsamt. Det goda är strävsamt.

Människan är ett offer för sin egen begränsning.

Framtiden — ett begrepp som avskaffats av kärnfysikerna.

Sanning är lika med den otolkade verkligheten. Så snart denna tolkas av ett medvetande påverkas tolkningen av tolkarens karaktär. Genom passagen genom ett medvetande förvandlas verkligheten till en tolkning av den och sanningen till en åsikt.

"Det onda är det som skadar helheten."
(Martinus)

Teckning av
Knut V. Pettersson

Kultur — genom vishet behärskad natur.

"Så en tanke och du skördar en handling.
Så en handling och du skördar en vana.
Så en vana och du skördar en karaktär.
Så en karaktär och du skördar ett livsöde."
(Thackeray)

"Barnet är realist.
Den unge är idealist.
Den medelålders är skeptiker.
Åldringen är mystiker."

"Vi är alla varandras omgivning."
(Hira)

"Det gäller att leva upp till föreställningen om sig själv."
(Hira)

"Jag var ledsen över att jag inte hade några skor, tills jag mötte en man, som inte hade några fötter."
(Arabiskt ordspråk)

Envar får betala priset för att vara den han är.

"Bliv själv en bättre människa och världen är genast en sämre mindre."
(Carlyle)

"O, Herre, förlåt mig mina syndar!

Jag har i kontemplation klätt Dig i form — Du som är formlös.

Jag har i lovsång beskrivit Dig — Du som är obeskrivbar, och genom att besöka heliga tempel har jag ignorerat Din allestädesnärvaro.
Förlåt!"

(Sankara)

SKRATTET

På senaste tiden har det bedrivits vetenskaplig forskning om skratt. I Cardiff samlades i juli 1976 forskare till världens första internationella humorkongress och krävde att bli tagna på allvar. Ordföranden, professor Brian Foss, London, förklarade att det är mycket viktigt att frågor av det här slaget studeras seriöst — de är ju en viktig del av det mänskliga livet. Och i Norge har psykologen Sven Svebak doktorerat på en avhandling om skratt. Det lär han vara ensam om i Norden, men hur många har inte doktorerat på arbeten om stress, ångest, neuroser och depressioner?

De människor som vi brukar kalla "udda" har i allmänhet ett fint sinne för humor. Förmågan att skratta — inte minst åt sig själva — gör att de klarar situationer och står ut med påfrestningar som skulle knäcka andra, säger Svebak. Men humorister riskerar att aldrig tas på allvar. Vi har en stortingsman vars fenomenala repliker slog tillbaka på honom själv och ledde till att han så småningom inte togs på allvar ens när han verkligen önskade det. Och de skådespelare som blivit kända och älskade som komiker får svårt att göra allvarliga roller, publiken tror att de försöker hitta på nya sätt att skämta!

Humor är egentligen något mycket allvarligt. Vi talar ibland om en "allt försonande humor". Den som har sinne för humor kan skratta och le i situationer som andra upplever som obehagliga eller tragiska. Humorn kan bära en människa igenom svårigheter — och förgylla vardagen.

Men humor, skämt och skratt är svår-förklarliga mänskliga företeelser. För dem gäller nog vad Tjechov säger om kärleken: Hittills har bara en enda obestridd sanning konstaterats — att den är ett stort mysterium.

Försök hitta något väsentligt om humor i uppslagsböcker! Men den kan betyda mycket i vårt liv, är kanske bland det viktigaste vi har inom oss. Och att grundligt och ärligt tänka efter vad man skrattar åt och finner komiskt kan bli första steget till en genomgripande självanalys.

De bästa böcker som finns är de som aktiverar läsarens eget tankeliv och ger honom något att verkligen fundera över. "Skrattet och sinnet för humor" av Edmund Bergler är en sådan bok för mig. Efter fyra genomläsningar öppnar sig bara allt fler dimensioner. Jag förbereder mig för en femte läsupplevelse och känner på förhand att den kommer att ge något nytt, på samma sätt som de fyra första skilt sig från varandra.

Första genomläsningen var snabbt avklarad. Då (1958) var boken nyutkommen i svensk översättning och jag läste

den storskrattande, mest som en skämtbok i allmänhet. Andra gången förvånades jag över den innehållsrika texten mellan alla de välfunna exemplen på lustigheter, vilka jag återsåg med glädje. Vid tredje läsningen förstod jag tydligt varför jag alltid försökt skoja och skämta om allting, vilket gett mig rykte att aldrig ta något riktigt på allvar och vara odräglig att försöka prata med. Det var helt enkelt en försvarsreaktion, spontant uppkommen i mycket tidig ålder och ett skydd mot en ny, påträngande och främmande värld. Under fjärde genomläsningen skrattade jag inte alls men det bubblade inom mig av en stillsam glädje, den förnöjda lycka man kan erfar när pusselbitar fogas på plats och det går att skönja konturerna i ett helhetsmönster.

Försök få tag på Berglers bok och läs den med eftertanke! Du kommer inte att vara samma människa efteråt — i bästa fall har din uppfattning om mysteriet människan vidgats betydligt efter fullbordad läsning.

Bertil Nilsson

Anm. Edmund Berglers *Skrattet och sinnet för humor* utkom i svensk översättning av Majken Johansson 1958 (Natur och Kultur). Boken finns inte kvar på förlaget men kan lånas på bibliotek.

FÅR UFO-FORSKNINGEN ETT GENOMBROTT I ÅR?

För alla intresserade av UFO-fenomenet, s k "flygande tefat" och därmed sammanhängande frågor ger Göteborgs Informations Center för Oidentifierade Flygande Föremål ut

GICOFF-Information

Utkommer med sex nummer årligen

Föreningsmedlemmarna — många experter på skilda områden — arbetar ideellt och förutsättningslöst och vi är fullt medvetna om att ansvariga myndigheter tills vidare måste betrakta alla UFO-incidenter på samma sätt som parapsykologiska händelser, dvs det går inte att förneka fenomenens existens men inte heller att ge dem någon vetenskaplig förklaring med nuvarande världsbild.

Smakprov på innehållet 1977:

Pascagoula-fallet! Aldrig förut publicerat material.

Finländska skidåkarna — nu publicerar också GICOFF själv detta fall!

Vårt kamerateam vid bunkern i Skillingaryd:

Nu kommer vi själva med nya, äkta, färgstarka foton!

Och berättar sanningen om hur vi gjorde...

BLI MEDLEM eller PRENUMERERA för år 1977!

Du kanske först vill se hur tidningen ser ut? Skriv efter provex och bifoga tre ostämplade enkronas frimärken till GICOFF, Box 3007, 422 03 Hisings Backa.

GICOFF

Fullt medlemskap (tidning ingår) 75 kr
Endast Prenumeration 45 kr
POSTGIRO 42 85 03-7

GURDJIEFF-OUSPENSKY CENTER

Practical application of esoteric knowledge. Accepting new students
Stockholm 767 14 58

FA DERES HOROSKOP

stillet og tilsendt for 35 svenske kr.
Send fødselsdato, klokkeslet og fødested til

Peter Sørensen

Havrevej 12, DK-2700 Brønshøj,
Danmark

UFO OCKULTISM ESP ANDLIG UTVECKLING

Engelskspråkig litteratur
700 titlar i lager varav 100 i pocket.

Rekvirera våra boklistor!

EDISTA postorderbokhandel
Box 4003, 180 10 ENEBYBERG

Besök gärna vårt lager efter överens-
kommelse per tfn 08/758 62 50.

VATTUMANNEN

Bokhandel och
postorder

KATALOG

med nya titlar från
USA och England.

Order: tel. 08/10 69 15

Affär i Strindbergs Blå Tornet
Drottninggatan 83, Stockholm

Meditation, yoga, astrologi, massage,
akupunktur, makrobiotik, flygande te-
fat, skivor, affischer, rökelse.

Nu bättre och snabbare leveranser.

VATTUMANNEN

Box 45096
104 30 Stockholm

Gåvor

Eva Gustavsson, Göteborg, 8:—; A. Jørgensen,
Oslo, 16:—; P.O. Arvidsson, Täby, 28:—; Sune
Alexandersson, Norrköping, 23:—; Harry Jo-
hansson, Kvänum, 48:—; Åke Sjöberg, Ek-
torp, 8:—; Bengt Andersson, Stockholm,
8:—; Arvid J. Lindforss, Stockholm, 8:—; Karl

J. Johansson, Kalix, 8:—; Sven Warberg, Gö-
teborg, 8:—; Inge Gustavsson, Lilla Edet, 98:—;
Asta Beischer-Akesson, Borlänge, 8:—; Lilly
Olsson, Trelleborg, 8:—; Pekka Huuriainen,
Timrå, 8:—; Stig Hartman, Halmstad, 23:—;
Anne-Marie Bjurberg, Brottby, 8:—; Margare-
ta Lind, Göteborg, 8:—; Bodil Brandoné,
Södra Sandby, 23:—; Georg Gustafsson, Älm-
hult, 8:—; Jan Fahleman, Skärholmen, 3:—;
Elsa Heino, Helsingborg, 48:—; Valter Sjö-
berg, Åbosjön, 8:—; Johannes Olsen, Krok-
elvdalen, Norge, 8:—; Elvira Akesson, Östra
Karup, 10:—; A och H Magnusson, Karlstad,
58:—; Kristina Ivarsson, Färila, 8:—; Gösta
Slättengren, Nybro, 23:—; Gunnar Larson,
Göteborg, 18:—; Hjalmar Kehlman, Häger-
sten, 52:—; Ragnar Otterlind, Kumla, 8:—; Sig-
vard Ramberg, Skärholmen, 8:—; Rolf Rudén,
Västerås, 8:—; Lennart Nordström, Västerås,
48:—; Ulf Tullberg, Saltsjö-Boo, 8:—; Ingegerd
Olsson, Malmö, 23:—; Eiler Anderson, Lin-
köping, 23:—; Anonym, 48:—; Sten Magnus-
son, Solna, 100:—; Solveig Tjäderqvist, Farsta,
2:—; Ingall Ericson, Linköping, 8:—;

Mårit Palo, Gällivare, 23:—; Edvin Wiktors-
son, Södertälje, 8:—; Curt Löfgren, Piteå, 3:—;
Håkan Annemark, Stockholm, 20:—; Sven-
Olof Hansson, Göteborg, 8:—; Betty Liljen-
gren, Älvdalen, 18:—; Sonja Johansson, Göte-
borg, 5:—; Eva-Marie Wallgren, Askim, 8:—;
Eva Bring, Bräkne-Hoby, 48:—; Eric West-
berg, Bankeryd, 10:—; Einar Lünell, Rødovre,
Danmark, 10:—; Ewa Koukouloupoulos, Jo-
hanneshov, 10:—; Sven Idar, Lidingsö, 3:—;
Chr. Eggers, Köpenhamn, 10:95; Rune Wessel,
Solna, 7:—; Jan-Eric Beckman, Borås, 23:—;
Pär Snitting, Lund, 3:—; Britta Gustafsson,
Stockholm, 50:—; Ingrid Kraft, Landskrona,
10:—; P.W. Hagman, Västerfärnebo, 8:—;
Nils-Erik Olofsson, Malmö, 3:—; Margot
Helmfrid, Stockholm, 50:—; Lars Ekström,
Hägersten, 50:—; Åke Nordenstam, Enskede,
8:—; Ethel Hedelin, Borås, 8:—; Tommy Ols-
son, Uppsala, 8:—; Carl-Erik Dehlder, Stock-
holm, 8:—; Anna-Karin Petersson, Hässle-
holm, 8:—; Rut Söderberg, Göteborg, 8:—; Ali-
da Kvarnhed, Solna, 48:—; Gunnel Ander-
berg, Malmö, 23:—; M. Andrén-Holmberg,
25:—; Olle Hedlund, Lindesberg, 48:—; Ger-
rud Nilsson, Stockholm, 13:—; C.R. Andersen,
Stockholm, 48:—; Sigbrit Bonsirven, Kinna,
28:—; Eric Norling, Alfta, 8:—; Lilly Pehr-
son, Stockholm, 8:—; Nils Bjernvall, Johan-
neshov, 100:—; Björn Almerskog, Västerås,
8:—;

Ernst Sandström, Tranemo, 48:—; M. Rein-
berg, Mölndal, 48:—; C. Hj. Carlquist, Backa-
ryd, 50:—; Anne Rundberg-Bragesson, Stock-
holm, 13:—; Ewy Wilhelmsson, Kinna, 23:—;
Rune Arkander, Östersund, 23:—; Gunnar Jo-
hansson, Farsta, 48:—; Ingvar Anderberg, Ba-
ra, 52:—; Agne Ericsson, Göteborg, 50:—; Rune
Carlson, Lit, 8:—; Birgitta Cube, Malmö, 3:—;
Leila Leppik, Ryssby, 10:—; Kauko Serjama,
Hyltebruk, 8:—; Anders Stenbom, Stockholm,
3:—; Linnéa Eriksson, Ockelbo, 20:—; Sven-
Åke Andersson, Trollhättan, 23:—; O. Saija,
Hägersten, 25:—; Astrid Ståhl, Uddevalla, 8:—;
B. Åke Nygårdh, Göteborg, 8:—; Björn Wire-
stedt, Eskilstuna, 20:—;

Birgit Pettersson, Lindesberg, 48:—; Sture
Österlund, Nödinge, 8:—; Roland Eriksson,
Alingsås, 50:—; Kurt Ericsson, Malmö, 48:—;
Karl Rune Sjöblom, 8:—; Gert Kaffa, Arkels-
torp, 48:—; Märta Hedaues-Eriksson, Stock-
holm, 48:—; Annette Billhäll, Askim, 23:—; Siv
Abergh, Falun, 448:—; Melker Blomqvist,
Umeå, 100:—; Bo Andersson, Örebro, 8:—;
Margit Fredriksson, Ronneby, 3:—; Alice
Svensson, Skånes-Fagerhult, 100:—; Ingall
Karlsson, Stenungsund, 23:—; Folke Krantz,
Horred, 8:—; Lars Eriksson, Färgelanda, 4:—;
"Acke", 48:—; Kerstin Berglund, Trångsund,
25:—; Anna Högstedt, Borgholm, 25:—; Lillebil
Bjurnemark, Malmö, 8:—; Maj-Lis Stenberg,
Södertälje, 8:—; Hakon G. Ardahl, Göteborg,
8:—; B. Kuhlemann, Enebyberg, 8:—, Summa
kronor 3 264:95

Mycket tack! SM

Kontakt

39-årig tjej söker tänkande och kän-
nande manlig vän. Intressen bl a resor,
böcker, naturen.

Svar till "Fd utlandssvenska", Söka-
ren f.v.b.

Jag är dödstrött på den skrämmande
ytligheten och tomheten i dagens sam-
hälle, då speciellt när det gäller rela-
tionerna manligt-kvinnligt. Är du en
flicka ca 30 år, omkring 165 cm lång,
trevligt utseende, funderar du ALL-
VARLIGT över livets mening och uni-
versums storslagenhet, hör av dig. Helst
från Göteborgstrakten.

Svar till "Göteborg", Sökaren f.v.b.

Vill Du vara med? "VI" anskaffar var
sin bok, som vi läser och gör en kort-
fattad sammanställning av — gärna
med personliga synpunkter och värde-
ringar — som vi sänder till övriga i
kretsen. Kanske något av en privat re-
censentklubb i all enkelhet. Jag som fö-
reslår detta är en 62-årig man som tyc-
ker det är jobbigt att själv följa upp alla
bra böcker, som jag gärna skulle vilja
läsa. Är Du intresserad, svara då med
bokförslag och alternativ för undvikande
av dubbleringar till "Litteraturin-
tresse", Sökaren f.v.b.

En sökare kan bli färdig med sitt "sö-
kande". Inför "Gåtan" (Harry Martin-
son dikter om ljus och mörker) är myc-
ket oväsentligt. "Men livet har språng
till en evighet." Ja, men sanningen kan
inte en gång för alla formuleras i ra-
tionella trolsläror. Avskalad all påkläd-
nad står jag tom och ensam. Jag söker
någon att utväxla enkla, ärliga tankar
med. Skalet har då inte så stor bety-
delse, det väsentliga är ett fritt sinne.
Kan vi talas vid utöver det rent kon-
ventionella? Skriva några rader i all en-
kelhet! Jag skall svara öppet och ärligt.
Svar till "En man av idag", Sökaren
f.v.b.

Pris för kontaktannonser: 20 öre per ord
+ 2:— i eftersändningsavgift, dock till-
sammans minst 7:—. Moms. inräknad.

LIVET FORTSÄTTER EFTER DÖDEN!

Spiritualismen ger bevis.

Begär vår boklista med senaste nyheter!

Bokförlaget Excelsior AB

Box 5314, 102 46 Stockholm 5

BOKRECENSIONER

UPPLEVELSEFRAGMENT

Annakarin Svedberg är författarinnan
som blev buddhistisk lekmanannun-
na på grund av sin tilltro till den budd-
histiska meditationsmetoden. Boken
Kärlek är det innersta av hjärtat, som
kom på Zindermans i fjol, är präglad
av hennes buddhism. Den har underti-
teln "Anteckningar kring helhetsupple-
velsen i en splittrad tid" och är från
början skriven som en dagbok; inre
upplevelser är nedskrivna dag för dag,
men när dessa fragment sedan har sam-
lats till en bok, har författarinnan nöjt
sig med att ange månaderna, från maj
till januari.

Det är skönlitterär prosa som Anna-
karin Svedberg skrivit. Men det är ock-
så en filosofisk bok, full av reflexioner
kring livet, naturen, samhället.

"Det finns ett buddhistiskt ord: metta.
Det är lätt att ta i munnen men dess
innebörd är svår. Det vill uttrycka allt
levandes gemenskap och inbördes strä-
van. Det kanske kan översättas med
kärlek och medkänsla, men inte gärna
med medlidande. — Vi har det språk
som våra känslor, vår erfarenhet och
vårt förstånd förtjänat åt oss. Svenskan
finnen ingen bra översättning för 'metta'.
Det är varken sentimentalt eller passio-
nerat. Det är ett ord för den högsta
balans i förhållande till andra levande
varelser — till livets helhet och helgd. I
metta skadas ingen, dödas ingen, förak-
tas ingen och hatas ingen. Ingen."

Annakarin Svedberg skriver mycket
om vikten av att meditera. Meditation
skulle kunna rädda världen, menar hon.
Den föder kärlek, som är "det enda in-
tressanta".

Boken är splittrad i upplevelsefrag-
ment, men en grundton finns hela tiden
där av kulturellt främlingskap och sam-
tidigt av ömhet, av strävan till frid,
balans och lycka. Man förnimmar hela
tiden en själ som andas sin säregna
doft, en själ med dragning åt österlan-
dens religiositet och livssyn.

"Ingen av våra kultursidors intellek-

tuella heroer eller estetiska akrobater
gav mig en aning om meditationens
värde. — Tvärtom. — De skyltar som
ställdes ut pekade ofta i motsatt rikt-
ning — fyllda av misstrons förakt mot
den egendomligt lata och onödiga sys-
selsättningen. Meditationen var till för
efterblivna asiater som i sin underut-
veckling på detta lättfärdiga sätt sökte
undkomma tillvarons krav. — Det var
åtminstone det intryck jag fick av alla
antydningar i ämnet.

Ändå är meditationen den mest ba-
lanserade av sysselsättningar — den
vackraste och upphovet till de vack-
raste tankar och gärningar och till de
mest generösa av känslor. — Vem tors
påstå att vi inte skulle behöva det?"

I den snåla blåsten i vårt sjuka sam-
hälle — sjukt därför att det misstror
det inre sökandet och själens längtan ef-
ter frid — drar Annakarin Svedberg den
enkla buddhistiska kåpan kring sin
kropp och går fri och obunden sin egen
väg, inte mycket förstörd och föga för-
stående, men glad i sig själv, budd-
histiskt uppmärksam, kärleksfull, me-
ditativ.

Annakarin Svedberg skall läsas lång-
samt och varsamt. Detta är en bok för
stilla stunder, en fin, mättad medita-
tionsbok. Det fordras känslighet och
lugn för att läsa henne. Hennes atmo-
sfär är en helt annan än TV:s och ny-
hetspressens snabbhet, kyla och lättill-
gängliga ytlighet.

SM

DEN FÖRSVUNNE SÖKAREN

Det har skrivits allt för litet om Ema-
nel Swedenborg på svenska, trots att
intresset för hans verk bara ökat. Inge
Jonsson och Olle Hjern har försökt råda
bot på den bristen genom att tillsam-
mans ge ut *Swedenborg. Sökaren i na-
turens och andens världar. Hans verk
och efterföljd* (Proprius 1976) och det
råder inget tvivel om att de är de två
svenskar som har största förutsättningen
för ett sådant arbete. Jonsson är känd för
sitt större verk om Swedenborgs korres-
pondenslära, och Olle Hjern är präst i
Herrens nya kyrka i Stockholm.

Jonsson sätter in Swedenborg i det
idéhistoriska sammanhanget med ut-
gångspunkten i "Cartesii subtiliga spe-
kulation" och följer utvecklingen mot
det drömda mathesis universalium, det
nya språk, som med naturvetenskapens
exakthet skulle binda samman mate-
riens värld med andarnas. Jonsson vill
inte som så många andra se Sweden-

borg som den allvetande polyhistorn,
som förde varje vetenskap han ägnade
sig åt framåt, men beskriver med be-
undran hans verksamhet inom geologi,
kosmologi, naturfilosofi, anatomi, fy-
siologi och psykologi. Men Swedenborgs
inflytande kom ändå närmast att be-
gränsas till att gälla skönlitteraturen,
eftersom hans verk på övriga områden
inte fått tillräcklig spridning.

Swedenborgs intellektuella äventyr,
när han bygger upp universum från sitt
"Bewis at vårt lefvande wesende består
merendels i små Darringar thet är Tre-
mulationer" och sin partikellära till lä-
ran om korrespondenserna, som gör det
möjligt för människan att också träda in
i andens värld, är en fascinerande be-
rättelse, som Jonsson gör all rättvisa.
De hundra boksidorna ger i komprime-
rad form den samlade redogörelse
för Swedenborgs teorier som så länge
behövts.

Olle Hjern vill i första hand beskriva
Nya kyrkans lära och historia. Han be-
traktar Swedenborg som den utvalde
profeten som fått i uppdrag att föra de
himmelska hemligheterna vidare. Den
avgörande vändningen hos Swedenborg
menar han kom i London 1745, då hela
andarnas värld öppnades. Då förstod
Swedenborg att Bibeln inte bara är he-
lig utan också att det finns flera läsar-
ter, att hemligheter döljs bakom det
skrivna Ordet, hemligheter som kor-
respondensläran kan tjäna som en nyc-
kel till, och Swedenborgs stora verk Ar-
cana Caelestia blir till ett latinskt tes-
tamente vid sidan av det hebreiska och
det grekiska. Universum blir till den
stora Människan, Maximus Homo, och
däriigenom också till guden som mani-
festerat sig i Kristus. Hjern intresserar
sig emellertid i första hand för de läro-
punkter som lett till diskussioner inom
den nya kyrkan, främst Swedenborgs
äktenskapssyn och helhetssynen. Swe-
denborgs mäktiga syntes och fixering
av ett andligt universum kommer något
bort i hans beskrivning.

Hjern följer den Nya kyrkans utveck-
ling och dess förverkligande av Swe-
denborgs egen tes att Afrika stod nä-
rmast himmelen. Som han själv förut-
spått har kyrkan fått sina flesta före-
språkare bland afrikaner.

Förlagsreklamen på bokens baksida
ställer frågan: "Vem var Emanuel Swe-
denborg?", och det ligger nära till hands
att boken också kommer att läsas i för-
sta hand av människor som ställer just
den frågan. Var Swedenborg, som Kell-
gren ansåg, rätt och slätt en fåne, eller
var han, som en av våra främsta reli-

gionspsykologer biskop Tor Andrae menar, en absurd paranoiker? Var hans visioner ett direkt resultat av en överhettad hjärnas infantila erotiska fantasier, som den annars så konciliante biskopen tycks mena i vad som närmast är en nidbild? Eller hade Swedenborg en direktkontakt med Gud och utgör hans teser en sentida komplettering till testamentena?

För den som har ett existentiellt intresse av Swedenborg kommer svaret på dessa frågor, som alltid har stått i centrum för diskussionerna kring honom, att ligga i frågan om vem Swedenborg var, hans personlighet, hans biografi, människan Swedenborg.

Men den Swedenborg som upplevde hur ovännerna gav honom klåda i analöppningen och med stilla belåtenhet upptäckte alla sina fiender i helvetet, finns inte med i Jonssons och Hjerns bok, lika litet som den Swedenborg som redan som barn sysslade med andningsövningar för att utröna naturens hemligheter. Swedenborgs paranormala upplevelser, som väckte ett sådant uppseende i samtiden, att Immanuel Kant såg sig tvingad att angripa honom, behandlas inte. Inte heller finns hans halvgångna kärlekshistoria med eller någon redogörelse för hans depressioner och lynnesutbrott.

Jonsson avfärdar resonemangen om Swedenborgs sinnessjukdom på ett par rader. Det är naturligtvis riktigt att den inte kan förklara innehållet i hans idéer eller ens avgöra deras värde. Själv är jag benägen att se Swedenborg som mentalt frisk — han klarade sig trots allt utmärkt i sin egen tid och sitt eget samhälle, fast han inte skulle ha klarat sig i vårt. Men vem vet vad hans visioner då skulle ha innehållit?

Ändå är det en väsentlig brist i Jonssons och Hjerns bok att de inte försökt träda människan Swedenborg in på livet. Inte bara för att de är de svenskar som kanske vet mest i det ämnet — utan också för att en mystikers läror inte kan kontrolleras direkt. De får sin bekräftelse i det liv han lever. Boken blir en ypperlig redogörelse för vad Swedenborg funnit. Men det är också intressant att veta vad det är som han sökt.

Örjan Björkhem

EN BOK OM TM

När TM-lärare blivit tillfrågade om litteratur om TM, har de ofta varit ovilliga att ge svar. De har anmodat intresserade att komma till deras introduktionskurser och få personlig handledning. För fortsatt undervisning har man i stor utsträckning använt videoband med tal av den alltid återopade ledaren Maharishi. Maharishis egen grundläggande bok "The Science of Being and

Art of Living" kom för några år sedan i svensk översättning men är rätt svårsläst. Ingrid Olaussons TM-bok "Meditation — magi eller terapi?" 1974 är mest en berättelse om hennes egna upplevelser av TM. Nu föreligger det emellertid på svenska en utförlig framställning av TM, författad av en grupp amerikanska TM-anhängare: Bloomfield, Cain och Jaffe: (TM) Transcendental Meditation, Hur man finner den inre energin och övervinner stress (264 sidor, Norstedts, 1976). Ett förord har skrivits av TM:s kanske mest kände anhängare i Sverige, arkitektprofessorn Johannes Olivegren.

Denna amerikanska TM framträder ganska skrytsamt. Man skriver, att en halv miljon amerikaner två gånger om dagen sätter sig och mediterar enligt TM:s metod. (Hur vet man det? Man vet, hur många man initierat, men inte hur många som fortsätter.) "I denna grupp återfinns astronauter, senatorer, kongressledamöter, en framstående Kina-expert, mäklare från Wall Street, fotbollsspelare i New York Jets, baskebollstjänaror...".

Man redogör också för TM:s "världsplän", startad 1972. Rörelsen planerar 3 600 "världsplänecenter" (VPC). Varje sådant center skall utbilda 1 000 TM-lärare (eller "VKI-lärare", dvs lärare i Vetenskapen om den Kreativa Intelligensen). Därmed skall varje individ på jorden få tillfälle att lära sig TM. "Maharishi beräknar att en VKI-lärare för varje tusental människor räcker för att garantera att alla får tillgång till TM." Därigenom skall sju syften uppnås, av vilka kan nämnas (3) att förverkliga skolans högsta ideal, (4) att lösa problemen med brottsligheten och allt sådant beteende som gör människor olyckliga, (6) att fylla individernas och samhällets ekonomiska aspirationer, (7) att i denna generation uppnå mänsklighetens andliga mål. En stor del av boken upptas av exempel på hur dessa mål uppnåtts i enskilda konkreta fall.

TM sägs vara "varken en religion eller en filosofi eller ett sätt att leva utan en naturlig teknik för att minska stressen och utvidga medvetandet". Man anstränger sig särskilt för att komma ifrån det religiösa språket. Maharishis egna böcker, t ex den ovannämnda "Vetenskapen om Varandet och Livets Konst" och hans Bhagavad-Gita-kommentar,

är fyllda av religiöst språk och låter TM ha sin utgångspunkt i hinduisk tradition. I denna amerikanska bok strävar man medvetet efter att "integrera TM:s teori i vårt västerländska sätt att se på mänskliga möjligheter". Detta "västerländska sätt" sägs vara präglad av psykologi och naturvetenskap. "Ansvaret för våra djupaste värden och mål har så småningom överförts från teologerna till naturvetenskapsmännen. På senare tid har psykologin stått för mönstren för vårt tänkande om den mänskliga naturen. I dag är det psykologerna som får svara på principiella frågor om livets mening och mål och de mänskliga värderingarnas ursprung."

Denna överföring av TM:s teori från religiöst till psykologiskt språk innebär bl a att man i stället för "Gud" skriver "den kreativa intelligensen", i stället för "gudsmedvetande" skriver "enhetsmedvetande" etc. Men det religiösa innehållet förblir oförändrat. Det är alltså jämt tal om att man genom meditation kan nå tillvarons innersta, skapande verklighet och att man genom kontakt med den kan få kraft att handla rätt. Genom att komma i harmoni med tillvarons innersta källa blir man lycklig, och lyckliga människor skapar ett lyckligt samhälle.

Denna livssyn innebär, så vitt jag förstår, ett mycket allvarligt underskattande av det ondas verklighet och kraft. Jag tror inte att det onda i världen försvinner bara genom att man mediterar. Det ondas problem är mycket djupare än så. För en kristen symboliserar Kristi kors det ondas ur mänsklig synvinkel olösbare mysterium. Detta är ur kristen synvinkel den allvarligaste invändningen mot TM. Det har mindre betydelse, att man undviker ordet Gud och i stället säger Kreativ Intelligens eller (i TM:s tidigare form) använder hinduiska uttryck för Gud.

Jag tror på meditationens välgörande verkningar och jag tror att TM har hjälpt många människor att uppleva dem. Det är synd att denna goda sida hos TM skall fördunklas av motbjudande anspråksfullhet och idoldyrkan.

Sten Rodhe

LITEN MEDITATIONSBOK

Lektor Sten Rodhe har i sin personlighet en mindre vanlig kombination: han är kristen bekännare, präst, och samtidigt intensivt intresserad av meditation av zen-typ. Och han vill sprida meditationen bland de kristna. Den kan bl a hjälpa till att fördjupa den kristna livs- och gudsupplevelsen, anser han.

Kristen djupmeditation (Verbum. Håkan Ohlssons) är en 28-sidig skrift som Sten Rodhe gav ut förra året och som ger råd och synpunkter åt kristna

meditatörer under kapitelrubriker som Meditation och mystik, Varför ska man meditera?, Vad händer när man mediterar?, Hur ska man meditera?, Meditationsord, Några praktiska övningsråd.

"Man kan säga, att meditationen hjälper oss att finna vem vi är, finna vår identitet", skriver Rodhe på ett ställe. Men man kan också uppleva Gud.

I kristen meditation kan speciellt kristna meditationsord eller ramsor användas, t ex "Jesus, Guds Son, förbarma dig", eller bara "Jesus".

Det är intressant att meditationen nu börjat tränga in bland de kristna. Det kan inte skada. Säkertligen kan meditationens "inre resa" verka mycket positivt på människor som passar för denna typ av stilla aktivitet.

Sten Rodhes skrift är sympatiskt kortfattad och väl värd att läsa för meditationensintresserade.

Skall anmälaren tillägga ytterligare någon kommentar, är det denna: man behöver inte slaviskt följa någon av de etablerade teknikerna, TM, Zen, Vipassana osv, utan man kan mycket väl pröva sina egna varianter och kanske komma fram till ett sätt att meditera som passar ens eget temperament och ens egna önskemål bättre än någon metod man lärt känna.

SM

BERMUDA-TRIANGELN

Det finns ett område i Atlanten, vilket anses ungefär bilda en triangel med hörnen Bermudaöarna, Florida och Bahamaöarna/Puerto Rico — men som i själva verket är betydligt större — vilket sägs vara särskilt drabbat av oförklarliga fartygs- och flygplanskatastrofer. Det är den s k Bermuda-triangeln, eller dödstriangeln.

Det har skrivits åtskilliga artiklar och böcker i ämnet, och i fjol kom en bok på svenska: Charles Berlitz' bestseller *Dödens triangel* (Askild & Kärnkull). Det meddelas i förlagsreklamerna att detta är den mest sålda boken i Amerika 1975—76 med över 10 miljoner exemplar! Men Sverige är inte USA, och det skulle förvåna om Berlitz gör någon större succé här. Säljer han i 3 000 exemplar får väl förlaget vara lyckligt.

Författaren har sammanställt sin bok från olika källor, ofta av helt opålitligt slag, men för det mesta utan att ange vilken källan är. Eugen Semitjov har fått skriva en efterskrift, där han närmast struntförklarar hela boken. Men man måste hålla med om hans karakteristik: "Denna bok bör inte tas för annat än vad den är: En spännande läsning som sätter fantasin i rörelse, som kryddar verkligheten till extra — men knappast äkta — smaksensationer."

Några egna undersökningar har Berlitz knappast gjort. Han tycks i stort sett ha plockat ihop sin bok av material från olika skrifter. Någon kräsenhet i valet av källor visar han inte. Allt går bra att referera, inte minst de allra mest fantastiska hypoteser. Vad som är sanning i denna kompott kan läsaren inte avgöra. Men han gör mycket klokt i att förhålla sig skeptisk.

Berlitz är otillförlitlig, men han har också några helt sansade reflexioner, t ex "... det är möjligt att allt tal om 'atmosfäriska störningar', 'hål i himlen', 'förintelse genom oförklarlig turbulens', 'fällor i luften' och 'gravitationsfenomen' bara är försök att på något sätt förklara till synes oförklarliga händelser."

Den spekulativa boken ger näring åt fantasin. Där förs fram många idéer om vad som hänt med alla de förolyckade eller försvunna planen och skeppen och deras besättningar; en av dem är att de kidnappats av varelser från världsrymden. Men den allra roligaste idén är, enligt denne anmälares mening, att det finns hål i rymden, vilka leder ut till en annan tid: en atmosfärisk elektromagnetisk anomali har lett till genombrott till en annan tidsdimension. Flygplan och fartyg har helt enkelt farit rätt in i framtiden och inte kunnat ta sig tillbaka hit!

Jag skulle tro att Berlitz "Dödens triangel" tilltalar många science fiction-intresserade, som inte har något större problem med om de skall tro på författaren eller inte, utan endast gör en spännande fantasi-resa in i det möjligas fantastiska värld. Men om man med allvarligt sökarintresse ser på Bermuda-triangeln, måste man konstatera att Charles Berlitz inte är den rätte att skriva i ämnet. Han tillhör sensations-skribenternas ansvarslösa skara. Men skulle det trots allt ligga något i påståendet att detta område i västra Atlanten är mer drabbat av oförklarliga katastrofer och försvinnanden än världen i övrigt, så antyder författarens framställning att det rör sig om elektriska och magnetiska störningar i atmosfären och eventuellt avvikelser i tyngdkraften. Dessa anomalier kan bl a saka sönder flygplan och sätta kompass, radio och elektronisk utrustning ur funktion; kanske kan de också skapa

virvelströmmar som kan dra ner fartyg i havets djup, eller ge upphov till explosioner genom "reducerad bindning".

Boken saknar litteraturförteckning.

Till sist en anmärkning: sjöförsäkringsbolaget Lloyds i London säger enligt annan källa, att det inte sker fler olyckor inom Bermudatriangeln än på haven i övrigt.

SM

HEDENIUS I URVAL

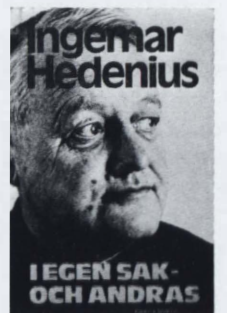
Ingemar Hedenius är ju en av våra mest framstående humanistiska personligheter, ibland med orätt föraktad i bl a religiösa kretsar. Han är även demokrat, känslig för den fysiska och psykiska orätt som i diktaturstater begås mot värnlösa människor. Han är saklig — fast inte sällan oförsämd — men aldrig patetisk. Teologi tycker han inte om. Och det har han goda skäl till. Det är svårt att finna annat än att han tar hem många poäng i sina uppgörelser med teologerna. Hans inställning till dödshjälp är praktiskt människovänlig.

Hedenius, numer en arbetsam pensionär, har gett ut en lång rad böcker. Den senaste är *I egen sak — och andras* (Rabén & Sjögren 1976, 288 sidor) som innehåller en del av hans artiklar, essayer och tal från de senaste tjugo åren — samt några nyskrivna saker.

Jag beundrar Hedenius klara, tydliga — och underhållande! — svenska. Jag finner honom också logisk och klok, åtminstone i allmänhet, men något riktigt skarpsinne tycker jag inte utmärker honom. Jag är skeptisk till Hedenius som polemiker, när han själv blivit angripen. Förståelse för motståndarens resonemang är väl inte hans starkaste sida. Men sånt är ju svårt för vem som helst. Lite långsint är han nog. Offentliga angrepp på sig själv glömmar han inte lätt, tycks det. Han ger igen. Några välkända svenska kulturpersonligheter sätter han ut till förakt, även i dessa nytryck av gamla artiklar.

Men det finns ett vett och en klokhet hos Hedenius. Och för min del kan jag läsa honom utan att bli upprörd — jag känner mig aldrig träffad av hans pilar.

SM

PARAPSYKOLOGI — vad är det?

I sin bok *Liv efter döden?* definierar dr Nils-Olof Jacobson parapyskologi som "den vetenskapsgren som studerar paranormala fenomen". Psykologiprofessorn Harald Schjelderup har i *Den dolda människan* följande beskrivning: "Parapsykologi. Beteckning för det forskningsområde, som berör de sk psykiska fenomenen, vilka hittills ansetts ligga utanför den vanliga psykologins gränser, nämligen 1. Förmågan hos en person att inhämta kunskap på ännu okänd väg till synes utan medverkan av sinnena. 2. Förmågan hos en levande (eller död) person att påverka materien, tex frambringa, förändra eller förflytta fysiska föremål utan medverkan av någon känd fysikalisk kraft eller energikälla."

I min bok *Det "övernaturliga" och vår världsbild* säger professor J.B. Rhine om parapsykologisk forskning: "Det är studiet av psi, alltså av psykiska eller parapsykiska företeelser. Det finns två huvudtyper av psi-fenomen, nämligen extrasensorisk perception (ESP) alltså varseblivning utan bruk av sinnesorganen, och psykokinesi (PK) dvs psykisk påverkan på materiella föremål, eller mind-over-matter. Av ESP finns tre olika former: klärvoajans, telepati samt prekognition, dvs förutvetande om framtida händelser. PK kan påverka levande materia eller död materia, och den senare kan vara stillastående eller i rörelse."

Parapsykologi är alltså en *vetenskap*. De som sysslar med den uttrycker ibland oro över att det är så mycket som karakteriseras som parapsykologi, men inte är det. Detta skadar denna vetenskap, anser de.

Någon gång har Sökaren, oriktigt, beskrivits som "en parapsykologisk tidskrift". En sådan felbedömning kan fö-

Två framstående parapsykologer, J. B. Rhine, t v, och Helmut Schmidt, utanför The Institute for Parapsychology i Durham, North Carolina, USA (Bild: Bertil Falk.)

ra med sig den likaledes oriktiga idén att skilda former av religiösa och andliga rörelser, som vi informerar om, samt meditation, yoga, UFOs, är parapsykologi eller har något väsentligt med det att göra. Säkert finns det parapsykologiskt intresserade personer i Sverige som ogillar att vi i Sökaren "blandar" artiklar om parapsykologi med tex reportage om "nyreligiositeten". Men det gäller bara att hålla de skilda sakerna isär i sitt medvetande.

En parapsykolog är en vetenskapsman som utforskar paranormala fenomen. Det kan också vara en person som skaffat sig expertkunskaper i ämnet utan att själv så mycket, eller alls, syssla med forskning. (Den som skriver detta är inte parapsykolog, utan en skri-

bent och redaktör som bl a informerar om parapsykologin, dess forskare och fenomen.)

En parapsykolog är inte en person som "tror" på vissa "övernaturliga" företeelser och inte ett medium, en ockultist eller en mystiker — utan en vetenskapsman som bedriver ett kvalificerat, förutsättningslöst studium för att uppnå kunskap. Han avser inte att bevisa existensen av en utomvärldslig verklighet eller ett liv efter döden.

Man skall observera, också, en begreppsskillnad mellan parapsykologiska fenomen och parapsykologi. Telepati är inte parapsykologi, men det vetenskapliga studiet av telepatiska fenomen är det.

SM

SÖKAREN

Nr 2 1977 Årgång 14

Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Postgiro: 70 60 47-8

Bankgiro: 372-8128

Telefon: 08/69 60 27

Red o ansv utg: Sven Magnusson

Sökaren är en oberoende tidskrift för livsåskådningsfrågor, där skilda meningar kan föras fram.

För varor och tjänster som utbjuds i annonser i denna tidskrift svarar endast annonsörerna själva.

Tryckt hos Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB Borås, 1977

ISSN 0038-0504

PRENUMERATIONSPRISER:

Helår 52:—.

Halvår 28:—.

Annonspriser (moms tillkommer):

Helsida 650:—, halvsida 400:—, småannonser 15:— per spalt-cm men minst 45:—.

INNEHÅLL:

Björn Sahlin:

Släng katekesen! 2

Intervju med W. G. Roll 4

Per Ragnar:

Reflexioner 7

Intervju med Bertil Persson 8

Shankara 10

Sven Rosén:

En ny astrologi 14

Intervju med Hans Granqvist 18

Siri Malmberg:

Världskriser och livets fullhet 20

Puthoff och Targ svarar Randi 22

Utländsk bokvandring med Roland Adlerberth 23

Olle Wedholm:

Aforistisk etik 26

Bertil Nilsson:

Skrattet 27